

Speciaal verslag

Het Europees Fonds voor strategische investeringen

Heeft aanzienlijk bijgedragen aan het dichten van de investeringskloof, maar het streefdoel van 500 miljard EUR werd eind 2022 niet volledig gehaald in de reële economie

EUROPESE
REKENKAMER

Inhoud

	Paragraaf
Samenvatting	I-IX
Inleiding	01-15
Opzet en doelstellingen van het EFSI	01-09
Rollen en verantwoordelijkheden	10-13
Belangrijke gegevens over het EFSI	14-15
Reikwijdte en aanpak van de controle	16-23
Opmerkingen	24-84
De door het EFSI gemobiliseerde investeringen werden overschat	24-38
Tekortkomingen in de opzet van de multiplicatormethodologie	28-32
Tekortkomingen in de toepassing van de multiplicatormethodologie	33-38
EFSI-steun was relevant, maar de additionaliteit ervan werd onvoldoende aangetoond	39-55
Door het EFSI ondersteunde investeringen in zowel financiële als kwalitatieve termen	40-43
De belangrijkste maatstaf voor EFSI-additionaliteit was het hoge risicoprofiel van de ondersteunde investeringen	44-49
De additionaliteit van de door het EFSI gemobiliseerde investeringen werd onvoldoende aangetoond	50-55
De monitoring van het EFSI voldeed aan de belangrijkste vereisten, maar was niet alomvattend, en de verslaglegging werd niet nauwkeurig gecontroleerd	56-84
De Commissie en de EIB-groep hebben de financiële uitvoering van het EFSI gecontroleerd volgens de belangrijkste vereisten	57-60
Hoewel het EFSI over het algemeen aan de vooropgestelde streefdoelen voldeed, werden sommige belangrijke aspecten van het programma niet gemonitord	61-77
De complexe gegevens en verslaglegging over het EFSI werden niet grondig genoeg gecontroleerd	78-84
Conclusies en aanbevelingen	85-93

Bijlagen

Bijlage I — EFSI-producten die onder de EU-garantie vallen

Bijlage II — Interne en externe multiplicatoren en gemobiliseerde investeringen gerapporteerd door de EIB-groep, per eind 2022

Bijlage III — Lijst van prestatie- en monitoringindicatoren van het EFSI

Bijlage IV — Spreiding van het EFSI over de sectoren waarop de EU-beleidsdoelstellingen zijn gericht

Bijlage V — Totale ondertekende SMEW-bedragen per EU-lidstaat, vanaf eind 2022

Bijlage VI — Totale ondertekende IIW-bedragen per EU-lidstaat, vanaf eind 2022

Bijlage VII — Eigenvermogensinvesteringen ondersteund door het SMEW van het EFSI op het niveau van de eindontvangers, vanaf 2022

Bijlage VIII — Voordelen van door het EFSI ondersteunde leningen ten opzichte van niet-EFSI-leningen

Afkortingen

Verklarende woordenlijst

Antwoorden van de Commissie

Tijdschema

Controleteam

Samenvatting

I Het Europees Fonds voor strategische investeringen werd in 2015 opgericht door de Europese Commissie en de Europese Investeringsbank Groep. De belangrijkste doelstelling was het dichten van de investeringskloof die was ontstaan als gevolg van de financiële crisis van 2007-2008. Het programma omvatte verschillende soorten schuld- en eigenvermogensinstrumenten, die moesten worden aangevuld met een EU-begrotingsgarantie van 26 miljard EUR en met middelen van de Europese Investeringsbank ter waarde van 7,5 miljard EUR. De investeringssteun was gericht op twee gebieden: infrastructuur en innovatie en kleine en middelgrote ondernemingen.

II In ons verslag wordt beoordeeld of de beloften van het programma zijn waargemaakt. We hebben onderzocht of er een deugdelijke aanpak was vastgesteld en toegepast om een raming te maken van de gemobiliseerde investering. Daarnaast zijn we nagegaan of de “additionaliteit” van het programma voldoende werd aangetoond, of de prestaties van het programma naar behoren werden gemonitord en of er naar behoren verslag over werd uitgebracht.

III Deze controle is erop gericht het goed financieel beheer van EU-begrotingsgaranties te verbeteren door lessen te trekken uit de wijze waarop het door ons onderzochte programma was uitgevoerd tegen eind 2022, d.w.z. de uiterste termijn voor de goedkeuring van de financiering in het kader van het programma. Onze opmerkingen en aanbevelingen kunnen worden gebruikt voor het verbeteren van het beheer van elk ander EU-programma met een EU-begrotingsgarantie, waaronder InvestEU.

IV In het algemeen concluderen wij dat het Europees Fonds voor strategische investeringen aanzienlijk heeft bijgedragen aan het dichten van de investeringskloof. Het programma had zijn streefdoel om uiterlijk eind 2022 500 miljard EUR aan extra investeringen in de reële economie te mobiliseren, echter niet volledig gehaald. We ramen dat de 503 miljard EUR die voor dit streefdoel was opgegeven 131 miljard EUR (ofwel 26 %) te hoog was ingeschat. Deze overschatting is het gevolg van de tekortkomingen die we hebben vastgesteld in het ontwerp en bij de toepassing van de multiplicatormethodologie. Een deel van het multiplicatoreffect was met name gebaseerd op financiering die niet aan de eindontvangers was uitbetaald. Bovendien werden investeringen die via andere EU-instrumenten waren gemobiliseerd ten onrechte toegewezen aan het Europees Fonds voor strategische investeringen.

V De additionaliteit van de gemobiliseerde investeringen werd onvoldoende aangetoond, hoewel de financiële intermediairs die we over het programma hebben bevroegd het programma over het algemeen positief beoordeelden. De additionaliteit van het programma werd voornamelijk gerechtvaardigd omdat het de “speciale activiteiten” van de Europese Investeringsbank ondersteunt, d.w.z. projecten en investeringen die met een hoger risico gepaard gaan dan de Bank gewoonlijk zou financieren. Bovendien heeft de Commissie door een gebrek aan relevante gegevens geen beoordeling achteraf uitgevoerd om na te gaan of de overheidsmiddelen daadwerkelijk een stimulans vormden voor extra investeringen.

VI De Commissie heeft de voorzieningen en financiële stromen van het programma gemonitord en hierover adequaat verslag uitgebracht. Hoewel het programma over het algemeen aan de vooropgestelde streefdoelen voldeed, waren deze voor bepaalde belangrijke aspecten niet voorhanden of werden deze niet gemonitord. Dit was het geval voor de bijdrage van het programma aan respectievelijk werkgelegenheid en duurzame groei. Bovendien bevatte het regelgevingskader geen regels over hoe duurzaamheid moest worden beoordeeld. De gepubliceerde verslagen en evaluaties over het Europees Fonds voor strategische investeringen bevatten geen informatie over transnationale eigenvermogensinvesteringen. Zo is er bijvoorbeeld geen informatie over het aandeel van de financiering voor de eindontvangers in derde landen.

VII Aangezien dit niet verplicht was, werd er niet specifiek verslag uitgebracht over de voordelen die werden overgedragen aan de eindontvangers van leningen of eigenvermogensinvesteringen die door het programma werden ondersteund. De Europese Investeringsbank Groep en de Commissie hebben geen gegevens verzameld over de overdracht van voordelen. Hierdoor konden we niet beoordelen in hoeverre deze voordelen werden gedeeld tussen financiële intermediairs en eindontvangers.

VIII Wij stelden ook vast dat de Europese Investeringsbank gegevens over het programma bijhield in gefragmenteerde datasets. Bepaalde informatie over eindontvangers was onvolledig of onduidelijk in de gegevens die we voor onze controle ontvingen. De Commissie heeft de operationele verslagen over het programma niet grondig genoeg gecontroleerd, en bepaalde informatie in de verslagen werd in samengevatte vorm gepresenteerd of was onvoldoende onderbouwd.

IX Voor lopende of toekomstige programma's die van EU-begrotingsgaranties gebruikmaken, bevelen we aan dat de Commissie:

- o de transparantie van de verslaglegging over het Europees Fonds voor strategische investeringen verbetert;
- o de methodologie voor het ramen van de door EU-garanties gemobiliseerde investeringen verbetert;
- o een methodologie ontwikkelt voor een analyse achteraf van de additionaliteit;
- o de verslaglegging over eigenvermogensinvesteringen buiten de EU verbetert;
- o verslag uitbrengt over de overdracht van voordelen van EU-begrotingsgaranties, en
- o de controle van de verslaglegging over het Europees Fonds voor strategische investeringen verbetert.

Inleiding

Opzet en doelstellingen van het EFSI

01 Het Europees Fonds voor strategische investeringen (EFSI) werd in 2015 opgericht door de Europese Commissie en de Europese Investeringsbank Groep (EIB-groep), die bestaat uit de [Europese Investeringsbank](#) (EIB) en het [Europees Investeringsfonds](#) (EIF). Het EFSI is opgezet om de investeringskloof als gevolg van de financiële crisis van 2007-2008 te dichten, de onzekerheid rond publieke en particuliere instrumenten weg te nemen en het concurrentievermogen en economisch herstel te bevorderen.

02 Na de crisis en tot 2014 daalden de totale investeringsuitgaven in de hele EU met ongeveer 15 %, en in vergelijking met de piek van 2007 met ongeveer 430 miljard EUR¹. Tegen deze achtergrond diende de Commissie in 2015 haar voorstel voor de EFSI-verordening in. Het EFSI was erop gericht de financiering van strategische investeringen op een groot aantal EU-beleidssterreinen te vergemakkelijken en de toegang tot financiering voor kleine ondernemingen te verbeteren. Gezien de rol die kleine ondernemingen in de EU-economie vervullen, verwachtte de Commissie dat zij “belangrijke begunstigden [zullen] vormen van de steun waarin dit voorstel voorziet”².

03 Het EFSI voorzag in steun op twee gebieden (“vensters”). Met het “venster infrastructuur en innovatie” (IIW) werd het bevorderen van investeringen beoogd in onder meer infrastructuur of onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten door start-ups. Het “kmo-venster” (SMEW) was erop gericht de toegang van kleine en middelgrote ondernemingen (kmo’s) tot financiering te verbeteren.

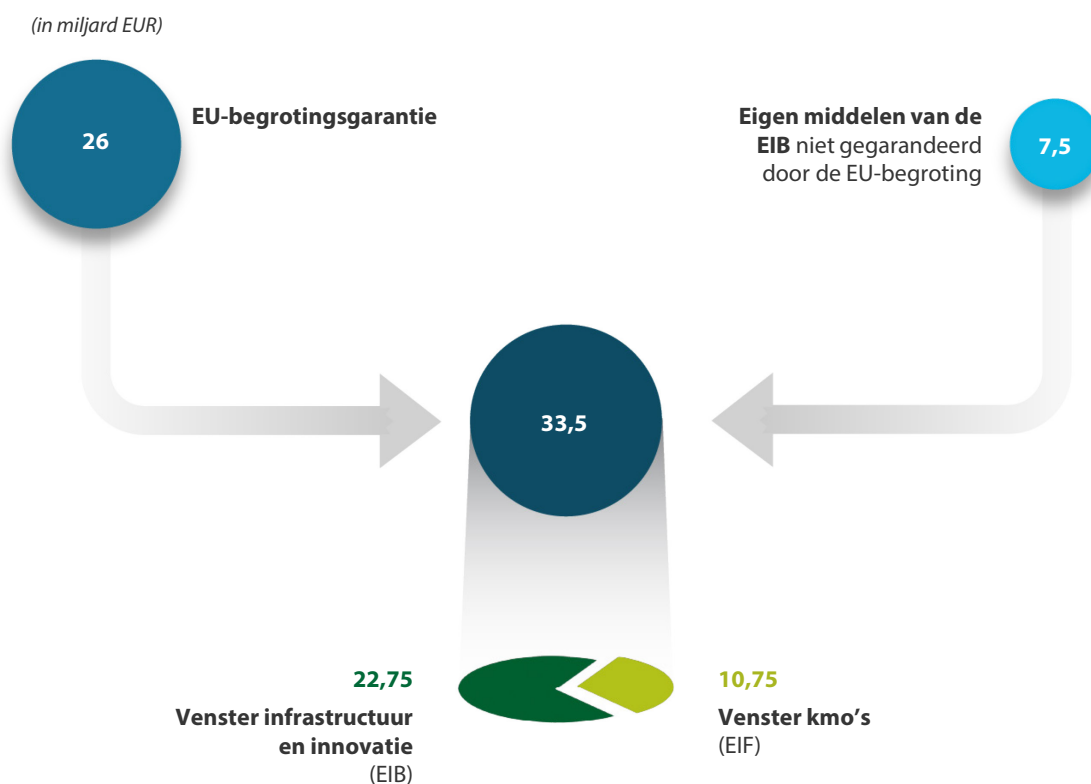
04 Het EFSI werd opgezet als een programma op basis van een garantie uit de EU-begroting, aangevuld met een bedrag aan eigen middelen van de EIB. De oorspronkelijke bedragen werden verhoogd toen het EFSI in 2017 werd verlengd. Zie [figuur 1](#) voor de details.

---

¹ Europese Commissie, [Why the EU needs an investment plan](#), 8 december 2015.

² COM(2015) 10 final, Toelichting, blz. 2.

Figuur 1 — Opzet van het EFSI na de verlenging in 2017 en de herbestemming van middelen in 2020

Bron: Speciaal verslag nr. 03/2019, blz. 8, geactualiseerd met behulp van EIB-gegevens uit het EFSI-verslag 2022.

05 Steun uit het EFSI toegepast op verschillende soorten schuld- en eigenvermogensinstrumenten. De EIB en het EIF kunnen EFSI-financiering rechtstreeks of via “financiële intermediairs” zoals banken of eigenvermogensfondsen aan eindontvangers verstrekken. Dit laatste soort financieringsverrichting wordt beschreven als “via intermediairs”³. EFSI-producten zouden kunnen worden gebruikt om van alles te financieren, gaande van start-ups tot onderzoeksprojecten, van projecten rond sociale thema’s tot grote infrastructuurprojecten (zie *bijlage I*). Door garanties te verstrekken voor leningen en eigenvermogensinvesteringen kon de EU het kredietrisico voor de EIB-groep en financiële intermediairs beperken. Als de eindontvanger bijvoorbeeld in gebreke blijft, wordt een deel van de geleende of geïnvesteerde middelen terugbetaald via de garantie.

³ Beschreven in bijlage 1 bij EFSI Strategic Orientation — Review of January 2019.

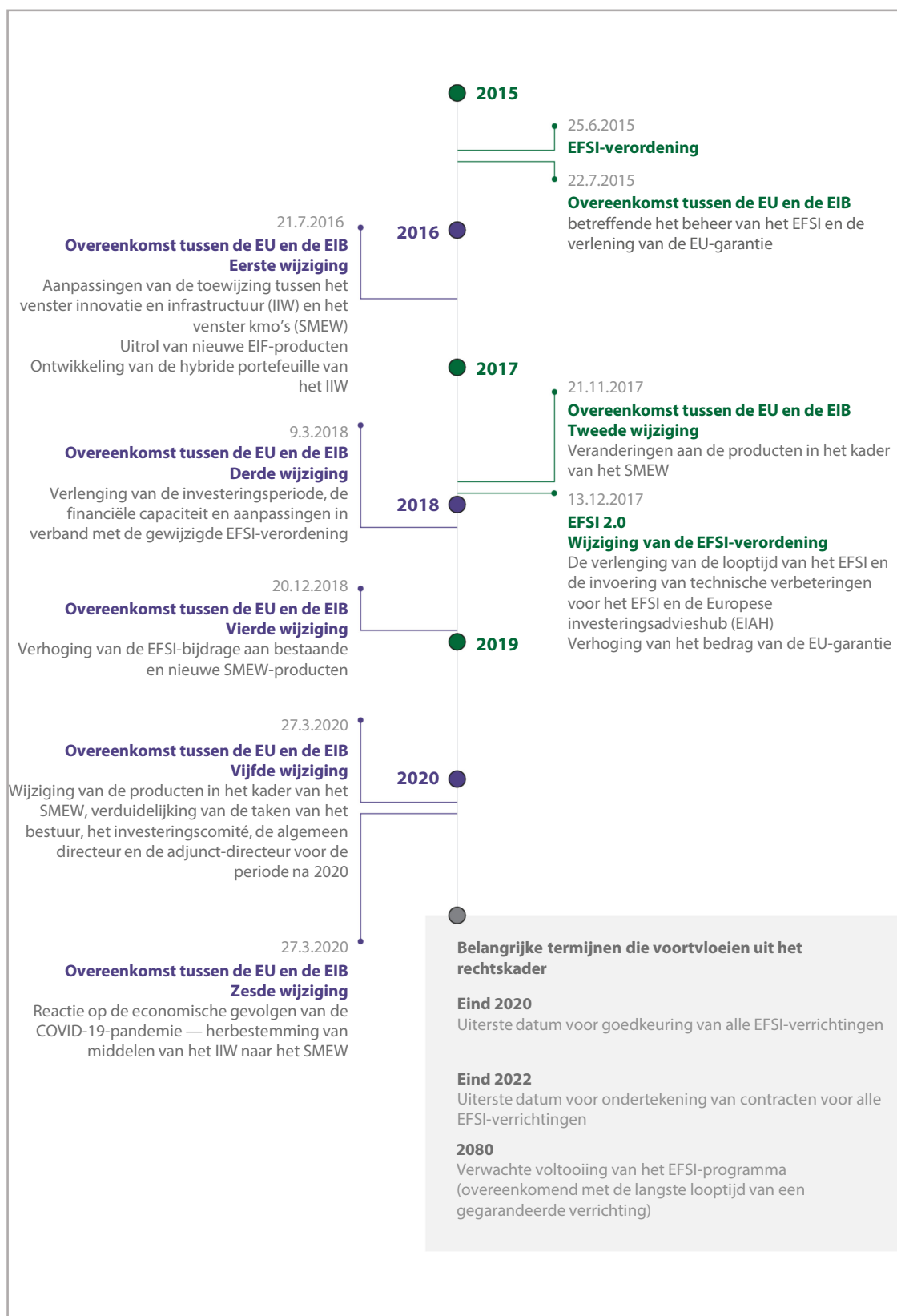
06 In artikel 5 van de [EFSI-verordening](#) is een beginsel van “additionaliteit” vastgelegd. Op grond van dit beginsel moet de EU-garantie worden verleend voor projecten waarmee marktfalen of suboptimale investeringsituaties worden aangepakt en die zonder de EFSI-steun niet of niet in dezelfde mate door de EIB, het EIF of onder bestaande financieringsinstrumenten van de EU hadden kunnen worden uitgevoerd.

07 Het EFSI werd geregeld bij de [EFSI-verordening](#)⁴ en de EFSI-overeenkomst (niet gepubliceerd). In [figuur 2](#) wordt het rechts- en contractuele kader van het EFSI weergegeven, met inbegrip van de belangrijkste termijnen.

---

⁴ Verordening (EU) 2015/1017.

Figuur 2 — EFSI-regelgevingskader en belangrijkste termijnen

Bron: ERK.

08 De belangrijkste kwantificeerbare doelstelling werd vastgesteld in een verordening voor de verlenging van het EFSI in 2017, waarin werd verwezen naar de aannahme dat tot aan het eind van 2020 “ten minste 500 000 000 000 EUR aan extra investeringen in de reële economie” zou worden gemobiliseerd⁵. In de strategische oriëntatie van het EFSI van 2019 werd gespecificeerd dat het streefdoel van 500 miljard EUR dat in de reële economie werd gemobiliseerd, gekoppeld was aan verrichtingen die eind 2020 waren goedgekeurd en eind 2022 waren ondertekend⁶. Deze interpretatie was ook terug te vinden in de EFSI-overeenkomst tussen de Commissie en de EIB. Zoals geïllustreerd in *figuur 3* had het EFSI als algemeen streefdoel de oorspronkelijke EU-investering met 15 te vermenigvuldigen om tot het streefdoel voor de totale gemobiliseerde investeringen te komen. Hierbij werd de interne multiplicator (3 x) met de externe multiplicator (5 x) gecombineerd⁷. Op basis van de interne multiplicator werd aangenomen dat het bedrag van 33,5 miljard EUR 100 miljard EUR aan EIB- en EIF-financiering zou genereren. Door de externe multiplicator toe te passen op de extra particuliere en publieke financiering zou de totale gemobiliseerde investering van 500 miljard EUR kunnen worden bereikt. De verslaglegging van de EIB-groep over de investeringen die tegen eind 2022 daadwerkelijk waren gemobiliseerd, is opgenomen in *bijlage II*.

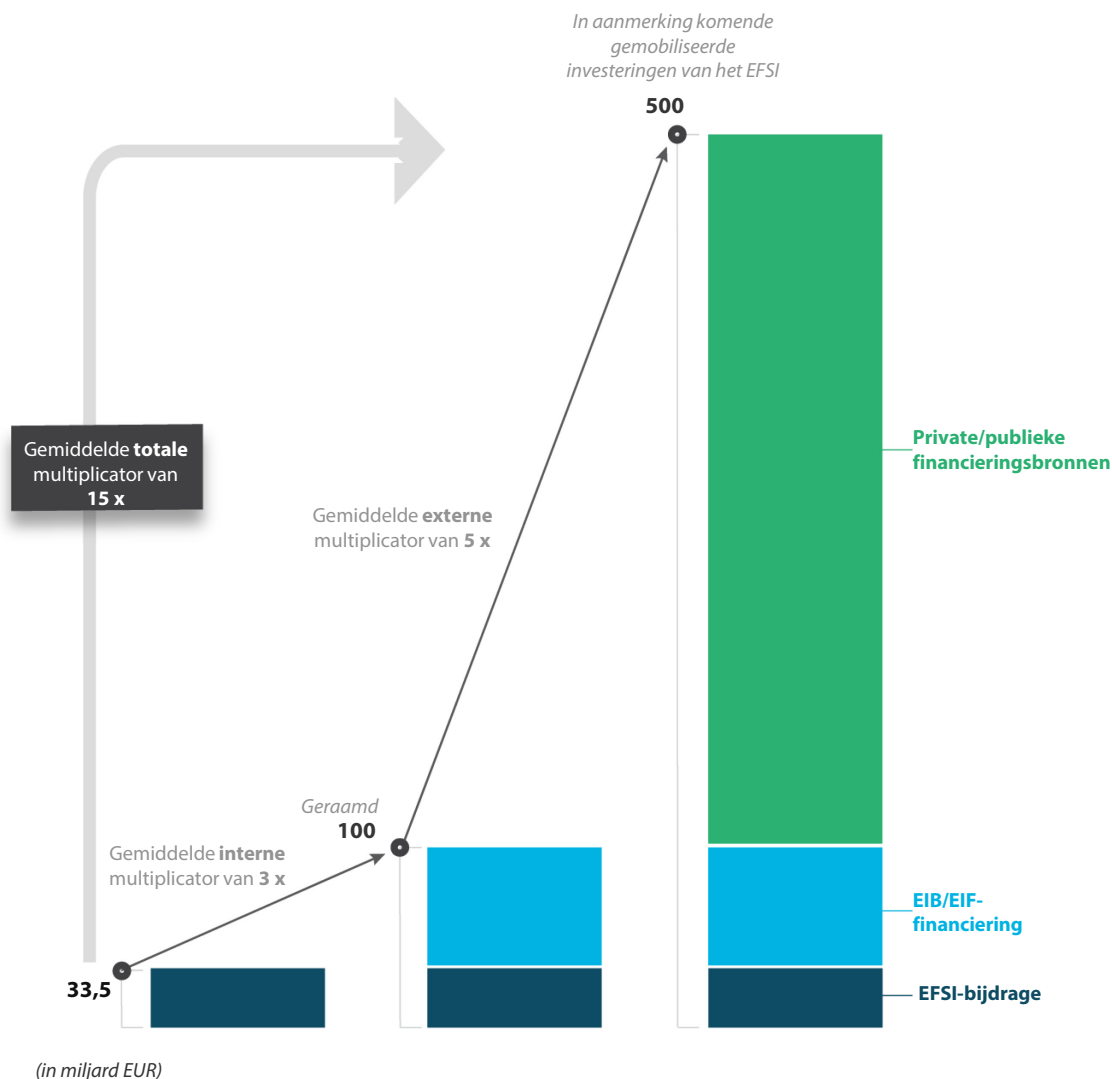
---

⁵ Overwegingen 7 en 20 van [Verordening \(EU\) 2017/2396](#).

⁶ [EFSI Strategic Orientation — Review of January 2019](#), blz. 10.

⁷ [EIB EFSI multiplier methodology](#), blz. 2-4 en [EIF EFSI multiplier methodology](#), blz. 2-5.

Figuur 3 — Algemeen multiplicatoreffect van het EFSI

Bron: ERK, op basis van EIB EFSI multiplier methodology, blz. 3.

09 In overeenstemming met de EFSI-verordening zijn in de EFSI-overeenkomst tussen de Commissie en de EIB kernprestatie-indicatoren (KPI's) en kernmonitoringindicatoren (KMI's) vastgesteld om de prestaties van het EFSI te meten. Alle KPI's en KMI's zijn opgenomen in [bijlage III](#). In juni 2018 heeft de Commissie een nieuwe verordening voorgesteld tot vaststelling van het [InvestEU-programma](#), dat de opvolger werd van het EFSI voor 2021-2027.

Rollen en verantwoordelijkheden

10 In *figuur 4* wordt informatie gegeven over de belangrijkste rollen en verantwoordelijkheden van de verschillende partijen die bij het beheer van het EFSI betrokken zijn.

Figuur 4 — Belangrijkste rollen en verantwoordelijkheden bij de uitvoering van het EFSI

Bron: ERK, op basis van de EFSI-verordening en de EFSI-overeenkomst.

11 Het directoraat-generaal Economische en Financiële Zaken (DG ECFIN) was de verantwoordelijke dienst van de Commissie die belast was met het beheer en de monitoring van de uitvoering van het EFSI door de EIB-groep. Terwijl het IIW rechtstreeks door de EIB werd uitgevoerd, werd het SMEW beheerd door het EIF op grond van een EIB-garantie, waarvoor de EU een tegengarantie had verstrekt. De EIB-groep paste dezelfde regels, beleidsmaatregelen en procedures — met inbegrip van controles en monitoring — toe als voor haar verrichtingen voor eigen risico, alsook de vereisten van de EFSI-overeenkomst.

12 Binnen het IIW maakte de EIB gebruik van verschillende financiële producten (bijv. leningen voor bedrijfs- en projectfinanciering, eigenvermogens- en risicodelingsproducten) en verstreekte deze, hetzij direct, hetzij indirect via financiële intermediairs, aan verschillende soorten [eindontvangers](#). Het EIF, dat verantwoordelijk is voor het SMEW, steunde indirect de eindontvangers (micro-, kleine en middelgrote ondernemingen) door samen te werken met financiële intermediairs.

13 De EIB-groep bezorgde tweemaal per jaar operationele verslagen over het EFSI aan de Commissie, jaarlijks verslagen aan het Europees Parlement en de Raad, en maakte evaluaties van de impact van het EFSI in [2016](#), [2018](#) en [2021](#). In 2018 en 2022 evalueerde de Commissie eveneens het gebruik van de EFSI-steun. Volgens de Commissie⁸ zal de operationele monitoring worden voortgezet tot alle financierings- en investeringsverrichtingen die door de EU-garantie worden ondersteund, zijn terugbetaald. Sommige van deze verrichtingen zullen naar verwachting tot 2080 lopen.

---

⁸ [SWD\(2022\) 443](#), EFSI 2.0 ex-post evaluation, blz. 14.

Belangrijke gegevens over het EFSI

14 In een werkdocument bij de ontwerpbegroting van de EU voor 2025 gaf de Commissie aan dat het totale bedrag aan uitstaande EU-garanties voor EFSI-verrichtingen die met de EIB-groep waren ondertekend eind 2023 23,6 miljard EUR bedroeg, ten opzichte van 24,6 miljard EUR eind 2022⁹. Zoals blijkt uit **tabel 1** bedroegen de gemobiliseerde investeringen eind 2022 503 miljard EUR en de ondertekende verrichtingen 88 miljard EUR. In 2023 daalden de gerapporteerde gemobiliseerde investeringen tot 495 miljard EUR en het aantal en de omvang van de verrichtingen daalde in 2023 ook ten opzichte van 2022. Dit was het gevolg van annuleringen van overeengekomen financiering of EFSI-financiering die lager lag dan de bedragen die in de ondertekende contracten waren overeengekomen.

Tabel 1 — Gerapporteerde ondertekende EFSI-verrichtingen en gemobiliseerde investeringen, per eind 2022 en eind 2023

EFSI-venster	2022			2023		
	Aantal verrichtingen	Ondertekend bedrag (in miljard EUR)	Gemobiliseer de EFSI-investeringen (in miljard EUR)	Aantal verrichtingen	Ondertekend bedrag (in miljard EUR)	Gemobiliseer de EFSI-investeringen (in miljard EUR)
IIW	699	61	288	687	59	285
SMEW	832	27	215	821	26	210
Totaal	1 531	88	503	1 508	85	495

Bron: ERK, op basis van operationele verslagen over het EFSI, eind 2022 en 2023.

15 Volgens de Commissie ontvingen aan het einde van 2022 841 957 eindontvangers EFSI-steun, tegenover 910 003 aan het einde van 2023. De EIB-groep gaf aan dat de totale EFSI-multiplicator eind 2022 16,08 zou bedragen. Dit betekent dat elke euro aan EFSI-bijdrage en eigen middelen van de EIB ongeveer 16 EUR aan investeringen in de EU-economie moet opleveren. De totale multiplicator die voor eind 2023 werd gerapporteerd, was 16,13. Eind 2023 was in totaal voor 309,4 miljoen EUR een beroep gedaan op de EU-garantie in het kader van het EFSI, waarvan de EIB-groep 1,6 miljoen EUR kon terugvorderen van begunstigden die in gebreke waren gebleven.

⁹ 2025 Draft general budget of the European Union — Working Document Part XI, blz. 15 en 18.

Reikwijdte en aanpak van de controle

16 Deze controle is erop gericht het goed financieel beheer van EU-begrotingsgaranties te verbeteren door lessen te trekken uit de wijze waarop het door ons onderzochte programma was uitgevoerd tegen eind 2022, de uiterste termijn voor de goedkeuring van de financiering. Onze opmerkingen en aanbevelingen kunnen worden gebruikt voor het verbeteren van het beheer van elk ander EU-programma met een EU-begrotingsgarantie, waaronder InvestEU.

17 De hoofdvraag van onze controle was of het EFSI zijn beloften had waargemaakt. We hebben onderzocht of:

- o er een deugdelijke aanpak was opgezet en toegepast om een raming te maken van de gemobiliseerde investering;
- o de “additionaliteit” van het EFSI voldoende werd aangetoond;
- o de prestaties van het EFSI naar behoren werden gemonitord en gerapporteerd.

18 Aangezien ons vorige speciaal verslag over het EFSI¹⁰ een diepgaande beoordeling bevatte van de uitvoering door de EIB van de investeringen in het venster infrastructuur en innovatie (IIW), werd bij deze controle meer nadruk gelegd op de additionaliteit van het EFSI met betrekking tot de uitvoering door het EIF van de investeringen in het venster kleine en middelgrote ondernemingen (SMEW). Niettemin had onze controle betrekking op EFSI-verrichtingen op beide gebieden van investeringssteun voor de periode van 2015 tot eind 2022, de uiterste termijn om het streefdoel van 500 miljard EUR te behalen voor door het EFSI gemobiliseerde investeringen, gekoppeld aan ondertekende verrichtingen. Daarnaast behandelden we ook de relevante financiële en operationele gegevens over het EFSI voor het einde van 2023. Onze belangrijkste beoordelingscriteria waren gebaseerd op de toepasselijke wetgeving, de EFSI-overeenkomst en de besluiten van het bestuur van het EFSI.

---

¹⁰ Speciaal verslag nr. 03/2019.

19 Op basis van de datasets van de EIB-groep, operationele verslagen over het EFSI en gedetailleerde documentatie voor twintig EFSI-verrichtingen hebben wij geanalyseerd of de berekeningen van de opgegeven gemobiliseerde investeringen en multiplicatorwaarden correct waren. De steekproef omvatte de tien hoogste en de tien laagste totale multiplicatorwaarden in diverse IIW- en SMEW-producten, waarvan er acht verrichtingen in het IIW waren en twaalf in het SMEW. Daarnaast hebben we de datasets van de EIB-groep onderzocht voor gemobiliseerde verrichtingen in alle 1 531 EFSI-verrichtingen die eind 2022 waren ondertekend, evenals de operationele verslagen voor dat jaar. Wij hebben ook een externe deskundige geraadpleegd over de EFSI-multiplicatormethodologie.

20 We hebben uitgebreide controlevragenlijsten gestuurd naar een steekproef van 31 financiële intermediairs (uit 13 landen) van de 728 intermediairs die bij het SMEW betrokken waren om het volgende te beoordelen: i) de geschiktheid van de EFSI-producten voor de behoeften van de markt; ii) subsidiabiliteits- en investeringscriteria (additionaliteit en hoger risicoprofiel van door het EFSI ondersteunde activiteiten); iii) de voordelen van het EFSI voor de eindontvangers, en iv) mogelijke alternatieve financiering. Onze steekproef was vanuit statistisch oogpunt niet representatief, maar de selectie was gemaakt om verschillende kenmerken van de populatie met voorbeelden te illustreren. Tijdens de steekproef maakten we gebruik van een combinatie van criteria gericht op materialiteit, diversiteit van de SMEW-producten en geografische spreiding. De respons bedroeg 100 %. Wij voerden ook gesprekken met vertegenwoordigers van elf financiële intermediairs om dieper in te gaan op hun schriftelijke opmerkingen en om bijkomende toelichtingen te verzamelen.

21 Verder onderzochten we een steekproef van 15 schuldtransacties en 6 eigenvermogenstransacties om na te gaan hoe financiële intermediairs hun verrichtingen selecteerden en beheerden, d.w.z. hoe zij de met het EIF overeengekomen subsidiabiliteitscriteria toepasten op de eindontvangers. We selecteerden deze transacties op basis van het materieel belang en de betrokken bedragen.

22 Wij hebben de juistheid van de gegevens geanalyseerd die eind 2022 in de operationele verslagen van de EIB-groep over het EFSI aan de Commissie zijn verstrekt (deze waren van technische aard en werden om die reden niet gepubliceerd). We hebben ook de door de EIB-groep en de Commissie voorbereide en gepubliceerde verslagen en evaluaties van het EFSI beoordeeld, evenals de documentatie van zeven monitoringbezoeken van de EIB-groep aan zes lidstaten. Verder hebben wij de datasets die we van de EIB-groep in verband met het EFSI ontvingen gecontroleerd op afwijkingen en consistentie van de gegevens.

23 De bovenstaande controleprocedures vulden we aan met schriftelijke toelichtingen en bijeenkomsten met de Commissie (directoraat-generaal Begroting (DG BUDG) en DG ECFIN), de EIB, het EIF en de beoordelaar van het EFSI-programma. Bij onze controle werden de totale kosten en inkomsten van het EFSI niet onder de loep genomen, zoals de aan fondsbeheerders betaalde vergoedingen of de via eigenvermogensinvesteringen behaalde financiële resultaten.

Opmerkingen

De door het EFSI gemobiliseerde investeringen werden overschat

24 Wij beoordeelden of de door het EFSI gemobiliseerde investeringen voor alle financiële producten van het programma consistent werden berekend volgens de EFSI-multiplicatormethodologie, de EFSI-overeenkomst en het [Financieel Reglement](#) van de EU. We hebben ook de geschiktheid van de multiplicatormethodologie zelf beoordeeld.

25 In de EFSI-overeenkomst tussen de Commissie en de EIB-groep werd het bestuur van het EFSI opgedragen een methodologie te ontwikkelen om de mobilisatie van extra investeringen in de reële economie te meten teneinde het streefdoel van 500 miljard EUR te bereiken. Dit op ondertekende contracten gebaseerde streefdoel moest uiterlijk eind 2022 worden bereikt (zie paragraaf [08](#)). De Commissie en de EIB-groep stelden de methodologie gezamenlijk op, die vervolgens door het bestuur van het EFSI werd goedgekeurd. “KPI 3 — In aanmerking komende gemobiliseerde investeringen van het EFSI” was de enige prestatie-indicator met een voor het hele EFSI vastgestelde streefwaarde (zie [bijlage III](#)).

26 In artikel 2, lid 45, van het [Financieel Reglement](#), dat in juli 2018 in werking is getreden, wordt het multiplicatoreffect gedefinieerd als de investering van in aanmerking komende eindontvangers gedeeld door het bedrag van de EU-bijdrage. In de EFSI-multiplicatormethodologie¹¹ is verder beschreven dat bij de berekening van de door het EFSI gemobiliseerde investeringen alleen rekening mag worden gehouden met investeringen die in aanmerking komen voor EFSI-steun, en dat deze berekening coherent moet zijn voor het IIW en het SMEW. De methodologie moet ook in overeenstemming zijn met de in de EFSI-overeenkomst vastgestelde regels.

27 Naar aanleiding van onze opmerkingen in de volgende paragrafen van dit deel van het verslag, ramen wij dat de 503 miljard EUR aan door het EFSI gemobiliseerde investeringen die voor het einde van 2022 zijn gerapporteerd, in totaal met 131 miljard EUR te hoog zijn ingeschat (zie [tabel 2](#)).

---

¹¹ [EIB EFSI multiplier methodology](#) en [EIF EFSI multiplier methodology](#).

Tabel 2 — Overschatting en onderschatting van de door het EFSI gemobiliseerde investeringen eind 2022

Reden voor de overschatting of onderschatting	Overschatting (+) of onderschatting (–) (in miljard EUR)
Tekortkomingen in de opzet van de multiplicatormethodologie	
EFSI-steun bereikte de eindontvangers niet	+ 77,4
Onjuiste toewijzing van andere EU-instrumenten aan het EFSI	+ 46,1
Tekortkomingen in de toepassing van de multiplicatormethodologie	
Gedeeltelijke annuleringen van EIB-financiering niet naar behoren in aanmerking genomen	+ 7,4
Afsluiting van projecten tegen eind 2022 niet naar behoren in aanmerking genomen	– 2,2
Afsluitdata voor verslaglegging niet geharmoniseerd	+ 2,0
Totaal	+ 130,7

Bron: ERK.

Tekortkomingen in de opzet van de multiplicatormethodologie

Berekeningen van gemobiliseerde investeringen omvatten EFSI-steun die de eindontvangers niet heeft bereikt

28 Het geraamde bedrag van 503 miljard EUR aan gemobiliseerde investeringen, dat eind 2022 werd gerapporteerd, werd berekend op basis van zowel de financiering die de eindontvangers had bereikt als de financiering die door de EIB-groep was toegezegd aan banken en eigenvermogensfondsen. Het totale bedrag dat als “gemobiliseerd” werd gerapporteerd, omvatte dus zowel werkelijke als verwachte toekomstige investeringen, waarvan een deel de reële economie nog niet had bereikt, omdat dit deel van de investeringen nog niet was vastgelegd of uitgevoerd door in aanmerking komende eindontvangers. In de EU-begrotingsdocumenten werden deze door de Commissie echter opgegeven als “door de eindontvangers gedane investeringen”¹².

¹² 2024 Draft general budget of the European Union — Working Document Part XI, blz. 15; 2025 Draft general budget of the European Union — Working Document Part XI, blz. 16.

29 Volgens het operationele verslag over het EFSI voor 2022 was een financiering van 7,8 miljard EUR nog steeds niet uitbetaald door de financiële intermediairs aan de eindontvangers van het SMEW en werd deze gerapporteerd als “nog te investeren”. Bijna dit volledige bedrag (99 %) had betrekking op eigenvermogensproducten van het SMEW. Op basis van de multiplicatormethodologie heeft de EIB-groep voor dit niet-uitbetaalde bedrag van 7,8 miljard EUR een raming van **77,4 miljard EUR** aan gemobiliseerde investeringen berekend en gerapporteerd. Eind 2023 bedroeg het overeenkomstige bedrag 77,1 miljard EUR.

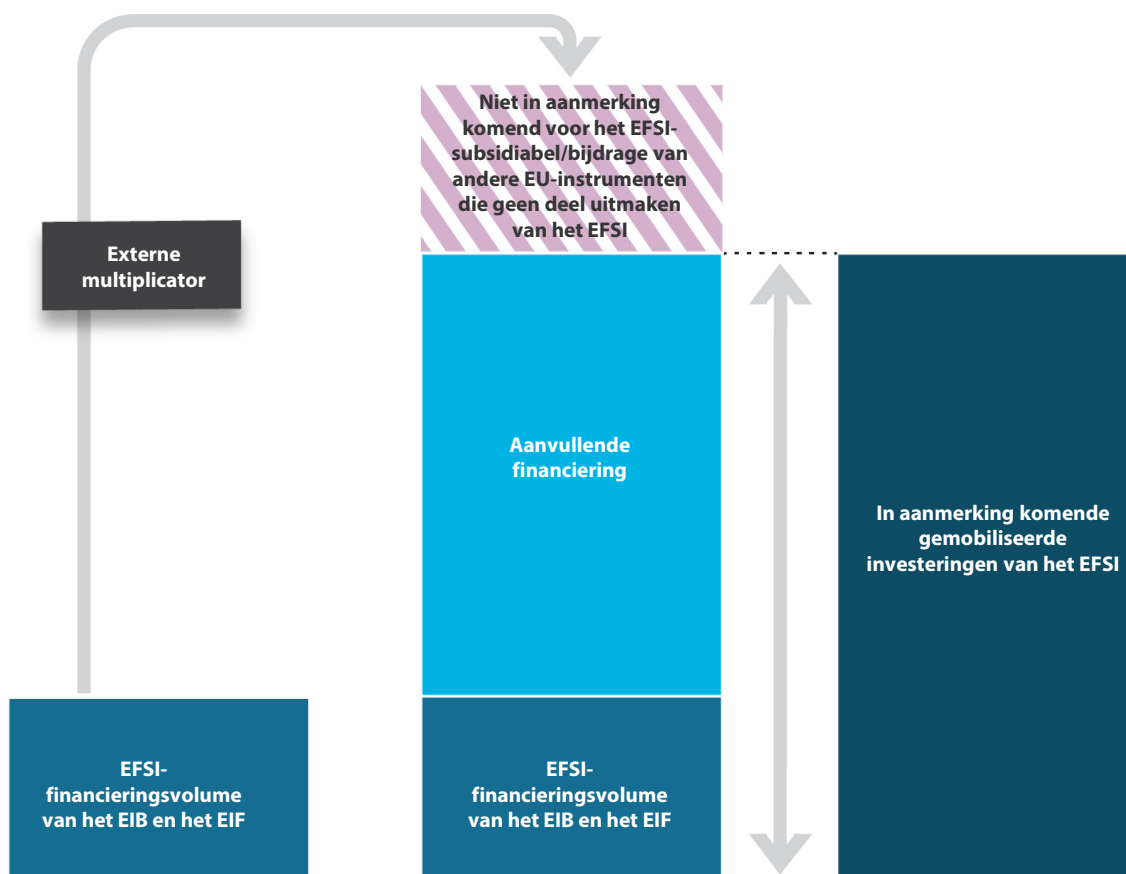
Door andere EU-instrumenten gemobiliseerde investeringen werden ten onrechte toegeschreven aan het EFSI

30 In de multiplicatormethodologie was bepaald dat voor alle IIW-verrichtingen en voor verrichtingen in het “EFSI-combinatieproduct” van het SMEW eventuele bedragen die worden gemobiliseerd door andere financiële instrumenten van de EU — en die samen met het EFSI worden gebruikt — geen deel mogen uitmaken van de gemobiliseerde investeringen die in aanmerking komen voor het EFSI¹³ (zie [figuur 5](#)).

---

¹³ EIB EFSI multiplier methodology, blz. 5 en EIF EFSI multiplier methodology, blz. 20.

Figuur 5 — Door het EFSI ondersteunde financiering en niet voor het EFSI in aanmerking komende financiering ondersteund door andere EU-instrumenten

Bron: ERK, op basis van EIB EFSI multiplier methodology en EIB EFSI multiplier methodology.

31 In tegenstelling tot deze benadering kon met de SMEW-multiplicatormethodologie de gemobiliseerde investering die bijdroeg aan het streefdoel van 500 miljard EUR worden berekend op basis van het totale bedrag van elk van de volgende programma's: de leninggarantiefaciliteit van het programma voor het concurrentievermogen van ondernemingen en kleine en middelgrote ondernemingen (*Cosme*), EU-financiering voor innovatieve ondernemingen (*InnovFin*), het EU-programma voor werkgelegenheid en sociale innovatie (*EaSI*) en de EU-garantiefaciliteit voor de culturele en creatieve sector (*CCS*). Dit was niet in overeenstemming met de EFSI-overeenkomst, waarin was bepaald dat EFSI-steun alleen een aanvulling kon zijn voor elk van deze programma's (binnen specifieke maxima). In het evaluatieverslag achteraf over het EFSI van oktober 2022¹⁴ werd ook naar deze programma's verwezen, en er werd geconcludeerd dat niet alle

¹⁴ Study supporting the ex-post Evaluation of the European Fund for Strategic Investments, oktober 2022, blz. 5.

investeringen waarvan was gerapporteerd dat ze door het EFSI waren gemobiliseerd, volledig toe te schrijven waren aan het EFSI.

32 In de cijfers die in het operationele verslag over het EFSI eind 2022 werden verstrekt, werd ervan uitgegaan dat met de 5,3 miljard EUR aan EU-garanties 127,7 miljard EUR aan door het EFSI ondersteunde investeringen werd gemobiliseerd, wat bijdroeg aan het gerapporteerde totaal van 503 miljard EUR. Aangezien de SMEW-garantie die binnen de maxima van de EFSI-overeenkomst werd gebruikt slechts 3,4 miljard EUR bedroeg, hadden de door het EFSI gemobiliseerde investeringen, toegewezen overeenkomstig het internationaal erkende pro-ratabeginsel¹⁵, 81,6 miljard EUR moeten bedragen. Wij hebben bijgevolg geraamd dat de door het SMEW van het EFSI gemobiliseerde investeringen die voor eind 2022 waren gerapporteerd, met **46,1 miljard EUR** te hoog waren ingeschat (zie [tabel 3](#)).

Tabel 3 — Berekening van de overschatting van 46,1 miljard EUR

Beschrijving		Bedrag*
1.	Gerapporteerde door het EFSI gemobiliseerde investeringen in de schuldportefeuille van het SMEW	127,7 miljard EUR
2.	EU-garantie gerapporteerd als mobilisatie van de investering	5,3 miljard EUR
3.	Gebruikte EU-garantie, met toepassing van de maxima	3,4 miljard EUR
4.	Gebruikt percentage van de EU-garantie ten opzichte van de gerapporteerde garantie (3. / 2.)	63,9 %
5.	Gemobiliseerde investeringen naar verhouding (1. x 4.)	81,6 miljard EUR
6.	Overschatte gemobiliseerde investeringen (1. – 5.)	46,1 miljard EUR

* De eindwaarden zijn afgerond op één decimaal, maar voor de nauwkeurigheid werden de berekeningen uitgevoerd met niet-afgeronde bedragen.

Bron: ERK, op basis van het operationele verslag over het EFSI voor 2022 en de EFSI-overeenkomst.

¹⁵ OESO (2023), “Private finance mobilised by official development finance interventions”, *OECD Development Perspectives*, nr. 29, OECD Publishing, Parijs, blz. 4, <https://doi.org/10.1787/c5fb4a6c-en>.

Tekortkomingen in de toepassing van de multiplicatormethodologie

Er werd niet naar behoren rekening gehouden met gedeeltelijke annuleringen van EIB-financiering of met de financieringsbedragen die bij de projectafsluiting waren goedgekeurd

33 Volgens de multiplicatormethodologie moeten de door het EFSI gemobiliseerde investeringen worden geraamd wanneer de financiering wordt goedgekeurd door de raad van bestuur van de EIB, en worden herzien wanneer de financieringsovereenkomsten voor investeringsfondsen worden ondertekend. In de multiplicatormethodologie is ook bepaald dat de gemobiliseerde investering, in het geval van een gedeeltelijke annulering van de goedgekeurde en door het EFSI ondersteunde financiering, moet worden herzien wanneer die annulering van kracht wordt. De eindwaarde van de door het EFSI gemobiliseerde investeringen in een bepaald project moet worden gebaseerd op de bedragen die in het eindverslag over de voltooiing van het project zijn berekend.

34 Wij hebben vastgesteld dat bij 97 IIW-verrichtingen die bijdroegen aan de gemobiliseerde investeringen die voor eind 2022 waren gerapporteerd, ongeveer 3 miljard EUR van de EIB-financiering vóór het einde van 2022 was geannuleerd. De EIB had de betreffende bedragen van de gemobiliseerde investeringen echter niet herzien, zoals vereist volgens de multiplicatormethodologie. Bovendien strookte deze benadering niet met het beginsel om bij dergelijke aangelegenheden “voorzichtig te werk te gaan”¹⁶.

35 Op basis van de status van deze 97 IIW-verrichtingen die de EIB in november 2024 heeft verstrekt, raamden wij dat de door het EFSI gemobiliseerde investeringen in de verslaglegging voor eind 2022 **met 7,4 miljard EUR werd overschat**.

- o Voor 66 verrichtingen met gedeeltelijke annuleringen had de EIB de gegevens over de gemobiliseerde investeringsbedragen nog steeds niet herzien. Ervan uitgaande, volgens een voorzichtige benadering, dat de investeringen en de financiering evenredig zouden afnemen, hadden de door het EFSI gerapporteerde gemobiliseerde investeringen 8,3 miljard EUR lager moeten zijn.

---

¹⁶ [Conceptual Framework for Financial Reporting](#), International Accounting Standards Board, maart 2018, punt 2.16, blz. A27.

- o Voor dertig verrichtingen was het eindverslag van het project in november 2024 afgerond. Op basis van de berekeningen van de EIB hadden de gerapporteerde gemobiliseerde investeringen ongeveer 0,9 miljard EUR hoger moeten zijn.
- o Voor één verrichting bevestigde de EIB dat de gemobiliseerde investering na de gedeeltelijke annulering niet was gewijzigd.

36 We stelden ook vast dat de EIB vóór eind 2022 de investeringen die door het EFSI waren gemobiliseerd in 44 IIW-verrichtingen waarbij de procedure voor het eindverslag van het project was afgerond, niet in zijn databank had herzien. Het bedrag van de gemobiliseerde investeringen dat eind 2022 voor deze verrichtingen was gerapporteerd, lag **2,2 miljard EUR lager** in vergelijking met het bedrag dat de EIB bij de afsluiting van deze projecten had berekend (exclusief acht gevallen die al onder het tweede punt in paragraaf **35** aan bod kwamen).

De afsluitdata voor operationele verslagen waren niet geharmoniseerd binnen het EFSI

37 Wij stelden verschillen vast bij de benadering voor het SMEW en het IIW met betrekking tot de afsluitdatum die wordt toegepast voor operationele verslagen over het EFSI. Volgens de EFSI-overeenkomst moest het operationele jaarverslag over het SMEW per 31 december door het EIF worden opgesteld aan de hand van de meest recente beschikbare gegevens. Het EIF moest dit verslag uiterlijk op 31 maart van het volgende jaar bij de EIB indienen. We stelden vast dat het EIF, ondanks de vereiste in de EFSI-overeenkomst, een afsluitdatum van 30 september hanteerde voor SMEW-gegevens met betrekking tot leningaranties. Voor het IIW heeft de EIB de afsluitdatum van 31 december correct toegepast. De verslagen bevatten geen disclaimer over het verschil in de afsluitdata, noch een gedocumenteerd besluit dat deze verschillende aanpak rechtvaardigt. De bedragen van het SMEW en het IIW werden in het operationele verslag samengevoegd en weergegeven als de situatie per 31 december.

38 Deze benadering leidde tot een bijkomende overschatting van **2 miljard EUR** van de geraamde gemobiliseerde investering voor eind 2022, omdat het EIF geen rekening hield met de werkelijke waarden van 24 SMEW-schuldportefeuilles die in het vierde kwartaal van 2022 waren afgesloten. In deze gevallen werd de gemobiliseerde investering gerapporteerd op basis van eerdere (en hogere) ramingen. De werkelijke waarden van deze portefeuilles waren vóór eind 2022 bekend. Het EIF legde uit dat de kwaliteit van de leninggegevens voor het vierde kwartaal pas in de tweede helft van de daaropvolgende maand maart werd gecontroleerd en daarom niet werd gebruikt in de verslaglegging voor eind 2022. Pas in het operationele verslag van juni 2023 was de aanpassing opgenomen van de portefeuilles die in het vierde kwartaal van 2022 waren afgesloten.

EFSI-steun was relevant, maar de additionaliteit ervan werd onvoldoende aangetoond

39 Wij brengen hier verslag uit over de vraag of de additionaliteit van het EFSI naar behoren werd beoordeeld (zie paragraaf **06**). Hiervoor onderzochten we de impact van de EFSI-financiering op de investeringsniveaus, of er voldoende streefdoelen of indicatoren waren om de additionaliteit te meten, en of er voldoende bewijs was waaruit bleek dat overheidsmiddelen daadwerkelijk tot extra investeringen leidden. Door de investeringskloof die vóór de lancering van het EFSI-programma werd vastgesteld, moesten extra investeringen worden gemobiliseerd. Het EFSI werd opgezet om deze te ondersteunen. Het was ook de bedoeling dat deze investeringen “verdringing” moesten voorkomen bij een dergelijke toename van de overheidsfinanciering die zou leiden tot een daling van particuliere marktfinanciering¹⁷.

Door het EFSI ondersteunde investeringen in zowel financiële als kwalitatieve termen

40 Het EFSI-programma heeft de financiering van heel wat uiteenlopende activiteiten ondersteund, gaande van microfinanciering tot grote infrastructuurinvesteringen. De EIB en het EIF hebben op hun websites informatie gepubliceerd over een aantal projecten die door het EFSI worden ondersteund¹⁸.

---

¹⁷ Artikel 5 van [Verordening \(EU\) 2015/1017](#).

¹⁸ EIB, [EFSI and its legacy](#); EIF, [EFSI all case studies](#).

41 Tijdens onze controle ontvingen we antwoorden op onze controlevragenlijsten van 19 financiële intermediairs op het gebied van SMEW-schuld. Zij verstrekten door het EFSI ondersteunde schuldproducten voor een totaalbedrag van 1,9 miljard EUR. Het EIF raamde dat deze producten tegen eind 2022 een totale investering van 30,6 miljard EUR hadden gemobiliseerd. In totaal gaf 53 % van de financiële intermediairs aan dat het EFSI hen in staat stelde projecten te financieren die anders niet voor financiering in aanmerking waren gekomen.

42 We ontvingen ook de antwoorden op onze controlevragenlijsten van twaalf financiële intermediairs die SMEW-eigenvermogensproducten aanbieden voor een geïnvesteerd bedrag van in totaal 700 miljoen EUR. Het EIF raamde dat hierdoor een geïnvesteerd bedrag van in totaal 5 miljard EUR was gemobiliseerd. De antwoorden bevatten positieve beoordelingen van de additionaliteit van het EFSI. In totaal was 75 % van de financiële intermediairs van mening dat de EFSI-bijdrage hen in staat stelde om grotere volumes eigenvermogensinvesteringen aan te bieden. Bovendien was 92 % van mening dat het “katalysatoreffect” van het EIF extra investeerders in eigen vermogen aantrok.

43 In alle bovenstaande antwoorden werden verschillende positieve aspecten genoemd die door het EFSI binnen het SMEW in gang waren gezet, zoals de toegenomen investeringsvolumes, het “katalysatoreffect” waarbij extra investeerders werden aangetrokken, maar ook de mogelijkheid om individuele investeringen te verhogen, bij de begunstigden na te gaan hoe hun investeringen presteerden, en de diversificatie van eigenvermogensfondsen te verbeteren. Bovendien gaven de financiële intermediairs inzake eigen vermogen bijna unaniem aan veel belang te hechten aan hun EFSI-partnerschap met het EIF, omdat het hun operationele capaciteiten en kennisoverdracht verbeterde.

De belangrijkste maatstaf voor EFSI-additionaliteit was het hoge risicoprofiel van de ondersteunde investeringen

44 De belangrijke elementen van additionaliteit (zie paragraaf 06) van door het EFSI ondersteunde verrichtingen waren¹⁹:

- o ze hebben doorgaans een hoger risicoprofiel dan de portefeuille investeringen die door gewone EIB-verrichtingen worden gefinancierd;

---

¹⁹ Artikel 5 van [Verordening \(EU\) 2015/1017](#).

- o ze pakken marktfalen en suboptimale investeringsituaties beter aan;
- o ze nemen achterstelling op in de financieringsovereenkomsten;
- o ze ondersteunen projecten met een grensoverschrijdend karakter;
- o ze ondersteunen EU-doelstellingen in een groot aantal sectoren, zoals onderzoek en innovatie, energie, vervoer, informatie en communicatie, milieu, menselijk kapitaal, cultuur en gezondheid²⁰.

45 In de EFSI-verordening van 2015 werd ervan uitgegaan dat verrichtingen additionaliteit bieden als hun kredietrisiconiveau overeenkomt met “speciale activiteiten” van de EIB (zie *kader 1*).

Kader 1

“Speciale activiteiten” van de EIB en het EFSI

Volgens de statuten en interne richtsnoeren²¹ van de EIB worden “speciale activiteiten” van de EIB gedefinieerd als:

- schuldverrichtingen met een risicoprofiel van D- of lager (namelijk met een verwacht verlies van meer dan 2 %);
- alle verrichtingen in verband met en van het type eigen vermogen (bijv. infrastructuurfondsen en deelnemingen in andere fondsen, risicokapitaalactiviteiten, verrichtingen in verband met eigen vermogen en andere verrichtingen met een vergelijkbaar risicoprofiel).

Alle EIF-verrichtingen binnen het SMEW werden aangemerkt als gelijkwaardig aan het risicoprofiel van de “speciale activiteiten” van de EIB.

46 Volgens dezelfde verordening kwamen transacties met een lager risicoprofiel die niet voldeden aan de criteria voor “speciale activiteiten” ook in aanmerking voor EFSI-steun, mits duidelijk kon worden aangetoond dat deze transacties een hoge toegevoegde waarde hadden. Volgens het operationele verslag voor eind 2022 vertegenwoordigden “speciale activiteiten” 91 % van de ondertekende leningsovereenkomsten van het EFSI voor infrastructuur- of innovatieprojecten.

²⁰ Artikel 9, lid 2, van [Verordening \(EU\) 2015/1017](#).

²¹ EFSI-bestuur, [EFSI Key Performance and Key Monitoring Indicators Methodology](#), blz. 6.

47 In de EFSI 2.0-verordening²² van december 2017 werd het voldoen aan de criteria voor “speciale activiteiten” geacht een “belangrijke indicatie van additionaliteit” te zijn, maar niet de enige. In deze verordening werd een aantal nieuwe indicatieve kenmerken voor investeringen geïntroduceerd om marktfalen of suboptimale beter aan te kunnen pakken. Zo hadden deze kenmerken betrekking op “achterstelling” (het innemen van een ondergeschikte positie ten aanzien van andere investeerders, wat inhoudt dat men meer risico loopt dan andere investeerders), grensoverschrijdende kenmerken of blootstelling aan “specifieke risico’s”. Met dit laatste werd verwezen naar minder ontwikkelde regio’s en overgangsregio’s, of projecten met risico’s in verband met innovatie, met name op het gebied van onbewezen technologieën ter bevordering van groei, duurzaamheid en productiviteit. In EFSI 2.0 werden echter geen streefdoelen of indicatoren vastgesteld om het aandeel van EFSI-verrichtingen te meten die deze “belangrijke indicaties van additionaliteit” vertoonden.

48 De operationele verslagen en de datasets van de EIB-groep over het EFSI bevatten geen informatie over de achtergestelde positie van EFSI-schuldverrichtingen per eind 2022. Het aandeel van grensoverschrijdende EFSI-verrichtingen werd ook niet gerapporteerd door de EIB-groep, waardoor wij de omvang van dit additionaliteitskenmerk voor de gehele EFSI-portefeuille niet konden beoordelen.

49 Uit onze analyse van de toewijzing van het EFSI aan de in artikel 5 van de EFSI-verordening beschreven sectoren met “specifieke risico’s” (zie [bijlage IV](#)) bleek dat het grootste deel (34 %) van de investeringen bestemd was voor “onderzoek, ontwikkeling en innovatie”. Slechts 0,6 % van de EFSI-financiering werd echter gebruikt in minder ontwikkelde of overgangsregio’s. Volgens het EFSI-evaluatieverslag van 2018 vinden EFSI-verrichtingen plaats in sectoren waar sprake is van aanzienlijk marktfalen en onderinvestering. Uit de casestudy’s die in het kader van deze evaluatie zijn uitgevoerd, blijkt echter dat niet alle verrichtingen die plaatsvinden in sectoren waar sprake is van marktfalen, dit marktfalen ook daadwerkelijk aanpakken, aangezien sommige projecten in deze sectoren financiering vanuit de markt ontvangen. We stelden ook vast dat de waarde van de KPI’s en KMI’s om de additionaliteit van het EFSI te beoordelen beperkt was (zie [bijlage III](#) voor nadere informatie).

---

²² Verordening (EU) 2017/2396.

De additionaliteit van de door het EFSI gemobiliseerde investeringen werd onvoldoende aangetoond

50 In de definitie van additionaliteit in artikel 5 van de [EFSI-verordening](#) wordt het verschil erkend tussen een situatie waarin de investering zonder het EFSI helemaal niet of niet in dezelfde mate had kunnen worden uitgevoerd. Beide situaties kwamen in aanmerking voor EFSI-steun. In [kader 2](#) worden twee hypothetische scenario's weergegeven waarbij kan worden aangenomen dat het additionaliteitsbeginsel wordt nageleefd. Deze zouden echter een verschillend bedrag aan door het EFSI gemobiliseerde investeringen opleveren.

Kader 2

Voorbeelden van aanvullende financiering die geheel of gedeeltelijk door het EFSI is gemobiliseerd

Het EFSI biedt een garantie voor een in aanmerking komend investeringsproject van 15 000 EUR dat zonder het EFSI helemaal niet zou zijn uitgevoerd.

Het EFSI biedt een garantie voor een in aanmerking komend investeringsproject van 15 000 EUR dat zonder het EFSI zou zijn uitgevoerd, zij het op kleinere schaal (10 000 EUR).

De twee situaties leiden tot verschillende niveaus van aanvullende financiering: 15 000 EUR in het eerste geval en 5 000 EUR in het tweede geval.

51 Bij de multiplicatormethodologie wordt geen verschil gemaakt tussen de investeringen die volledig dan wel gedeeltelijk door het EFSI worden gemobiliseerd. In beide voorbeelden in [kader 2](#) wordt er in de methodologie van uitgegaan dat de totale projectkosten van 15 000 EUR dankzij het EFSI zijn gemobiliseerd. Volgens de Commissie komt dit doordat het concept van gedeeltelijk gemobiliseerde investeringen noch in de EFSI-verordening, noch in de EFSI-multiplicatormethodologie terug te vinden is.

52 In de multiplicatormethodologie van de EIB wordt het doel vooropgesteld om de in het kader van EFSI-verrichtingen gemobiliseerde investeringen vast te stellen, maar wordt verder aangegeven dat het oorzakelijk verband waarbij het EFSI als beleidsinterventie de investeringskloof in Europa dicht, moeilijk aan te tonen is en niet onomstotelijk kan worden bewezen²³. Naar onze mening is de vaststelling van dit oorzakelijk verband tussen de EFSI-steun en gemobiliseerde extra investeringen relevant om de prestaties van het EFSI te beoordelen. Zonder een dergelijk oorzakelijk verband of een analyse achteraf van de additionaliteit is het vrijwel onmogelijk om te beoordelen in welke mate de overheidsmiddelen daadwerkelijk een stimulans vormden voor extra investeringen.

53 De Commissie heeft een benadering in twee fasen vastgesteld om de additionaliteit van de EFSI-investeringen te controleren. Ten eerste kreeg het EFSI-investeringscomité de opdracht een kwalitatieve beoordeling te maken van de vraag of het EFSI inderdaad extra investeringen stimuleerde in het kader van het IIW. De EIB verklaarde in haar [evaluatieverslag](#) van 2021 dat de door het EFSI-bestuur en de algemeen directeur (na overleg met het EFSI-investeringscomité) goedgekeurde verrichtingen waarbij SMEW-producten werden aangeboden, geacht werden aan de additionaliteitscriteria te voldoen, aangezien zij een aanvullende financiering boden op gebieden waar sprake was van vermeend marktfalen. Het EFSI-investeringscomité heeft geen verdere individuele beoordeling van de additionaliteit van de SMEW-verrichtingen uitgevoerd. Ten tweede was de Commissie van plan een statistische analyse achteraf uit te voeren om na te gaan of er een oorzakelijk verband bestond tussen de door het EFSI ondersteunde financiering en de gemobiliseerde extra investeringen.

54 In beide in 2018 gepubliceerde evaluaties van het EFSI²⁴ werd aanbevolen om de definitie van additionaliteit te verduidelijken. Er werd ook aangegeven dat een beperkte evaluatiemethode op basis van zelfrapportage was toegepast, maar dat het gebruik van een zorgvuldigere methode en relevante gegevens wenselijk was om het verdringingseffect van het EFSI te beoordelen. Eind 2024 had de Commissie deze analyse nog niet uitgevoerd. Bovendien werd de causaliteit van het programma niet beoordeeld in de EFSI-evaluatieverslagen.

---

²³ EIB EFSI multiplier methodology, blz. 1-2.

²⁴ EIB, [Evaluation of the European Fund for Strategic Investments](#), juni 2018; ICF, [Independent Evaluation of the EFSI Regulation, Final Report](#), juni 2018.

55 Er werd geen analyse uitgevoerd van de causaliteit tussen de EFSI-financiering en extra investeringen. Volgens de Commissie waren er geen relevante en actuele gegevens om een volledige contrafeitelijke studie in de evaluatie achteraf van het EFSI te ondersteunen, aangezien deze gegevens zich tot ver na de einddatum van het EFSI zouden moeten uitstrekken voordat de investeringen zouden worden gedaan en de fondsbeheerders er verantwoordelijkheid over zouden moeten afleggen.

De monitoring van het EFSI voldeed aan de belangrijkste vereisten, maar was niet alomvattend, en de verslaglegging werd niet nauwkeurig gecontroleerd

56 Om de geschiktheid van de monitoring van en de verslaglegging over het EFSI te beoordelen, hebben we de relevantie en alomvattendheid van de monitoringindicatoren voor het EFSI geëvalueerd, evenals de analyse en publicatie door de Commissie van de informatie over de middelen die opzij moesten worden gezet om mogelijke beroepen op garanties te dekken (voorzieningen). Wij onderzochten ook de monitoring die de EIB-groep en de Commissie op specifieke EFSI-verrichtingen toepasten met betrekking tot de naleving van de wettelijke en contractuele vereisten. Daarnaast controleerden we de betrouwbaarheid van de gegevens in de verslagen over het EFSI en in de datasets die werden gebruikt om de informatie voor deze verslagen te extraheren.

De Commissie en de EIB-groep hebben de financiële uitvoering van het EFSI gecontroleerd volgens de belangrijkste vereisten

De Commissie heeft de voorzieningen en de financieringsstromen van het EFSI adequaat gecontroleerd

57 Overeenkomstig artikel 41, lid 5, van het [Financieel Reglement](#) moet de Commissie bij de ontwerpbegroting van de EU een werkdocument voegen waarin het effectieve voorzieningspercentage voor elke begrotingsgarantie wordt vermeld. De Commissie beoordeelde eenmaal per jaar of de voorziening die voor het EFSI beschikbaar was gesteld in het gemeenschappelijk voorzieningsfonds toereikend was²⁵. De ERK controleert deze verslaglegging in het kader van haar wettelijke controle van de jaarrekeningen van de EU²⁶.

²⁵ 2025 Draft general budget of the European Union — Working Document Part XI, blz. 4 en 5.

²⁶ Jaarverslag 2022, hoofdstuk 2, paragrafen 2.63 en 2.64, en aanbeveling 2.3.

58 DG ECFIN voerde ook jaarlijks een monitoringbezoek uit bij de EIB-groep²⁷, evenals controles achteraf van de door het EFSI ondersteunde verrichtingen. Onze analyse van de documenten die door de Commissie werden verstrekt, bevestigde dat de in- en uitstromen op de rekeningen van het EFSI regelmatig werden gecontroleerd en dat de rekeningoverzichten waren afgestemd op de financiële verslagen van het EFSI. Deze werkzaamheden zijn gedocumenteerd in de jaarlijkse monitoringbezoeken aan de EIB-groep van 2019 tot en met 2023, waaronder de controle van een steekproef van garanties waarop in het kader van het EFSI een beroep is gedaan.

De monitoringactiviteiten van de EIB-groep waren in overeenstemming met de EFSI-overeenkomst

59 Krachtens artikel 25, lid 1, van de EFSI-overeenkomst moest de EIB-groep controles achteraf uitvoeren van de door het EFSI ondersteunde verrichtingen, in overeenstemming met haar beleidslijnen en procedures, waaronder controles ter plaatse indien nodig. In overeenstemming met de interne procedures van de EIB-groep werden controles ter plaatse uitgevoerd voor de schuld- en eigenvermogensverrichtingen die in het kader van het IIW door het EFSI werden ondersteund. Wat het SMEW betreft, werden deze controles systematisch uitgevoerd voor schuldverrichtingen. Dit was niet het geval voor eigenvermogensproducten, waarvoor het EIF tijdens onze controleperiode slechts twee monitoringbezoeken had afgelegd, die plaatsvonden in 2022.

60 Wij hebben twee controles achteraf geanalyseerd die door de EIB werden uitgevoerd voor IIW-verrichtingen (één voor schulden en één voor eigen vermogen) en vijf controles achteraf die door het EIF ter plaatse werden uitgevoerd voor SMEW-verrichtingen (allemaal voor schuldproducten). We hebben de specifieke gevallen geselecteerd om te zorgen voor een verscheidenheid aan verrichtingen en landen. Wij hebben de informatie geanalyseerd die de EIB-groep tijdens de bovengenoemde controleactiviteiten heeft verzameld en stelden vast dat de monitoring door de EIB en het EIF in overeenstemming was met hun interne regels en procedures.

---

²⁷ Europese Commissie, [Annual activity report 2022](#), blz. 65 en 66.

Hoewel het EFSI over het algemeen aan de vooropgestelde streefdoelen voldeed, werden sommige belangrijke aspecten van het programma niet gemonitord

61 Wij zijn van mening dat de indicatoren een beschrijving moeten bevatten van wat ze precies meten. Alle indicatoren moeten voldoen aan de Racer-criteria (relevant, accepted, credible, easy to monitor and robust — relevant, aanvaard, geloofwaardig, eenvoudig te monitoren en robuust) en moeten ondubbelzinnig en eenvoudig te interpreteren zijn. In de EFSI-overeenkomst zijn KPI's en KMI's vastgelegd om de prestaties van het EFSI te meten.

Het EFSI voldeed in grote lijnen aan de geografische en sectorale limieten en behaalde het streefdoel inzake klimaatactie

62 De EFSI-verordening en de EFSI-overeenkomst voorzien niet in een voorafgaande toewijzing van EFSI-steun op basis van land of sector. De monitoringindicatoren voor het EFSI (KMI 1 en KMI 2) omvatten deze aspecten echter wel (zie [bijlage III](#)).

63 In de [EFSI Strategic Orientation](#), die in 2019 door het bestuur is goedgekeurd, is een indicatieve geografische concentratielimiet van 45 % voor het IIW vastgesteld voor het einde van de EFSI-investeringsperiode (december 2022), namelijk het percentage ondertekende verrichtingen (uitgedrukt in waarde) in drie lidstaten van het totale aantal ondertekende verrichtingen. Voor het SMEW moest het EIF ernaar streven alle EU-lidstaten te bereiken en “een bevredigende geografische diversificatie” tussen hen te bereiken. In [bijlage V](#) wordt de SMEW-steun per EU-lidstaat weergegeven, zoals gerapporteerd per eind 2022.

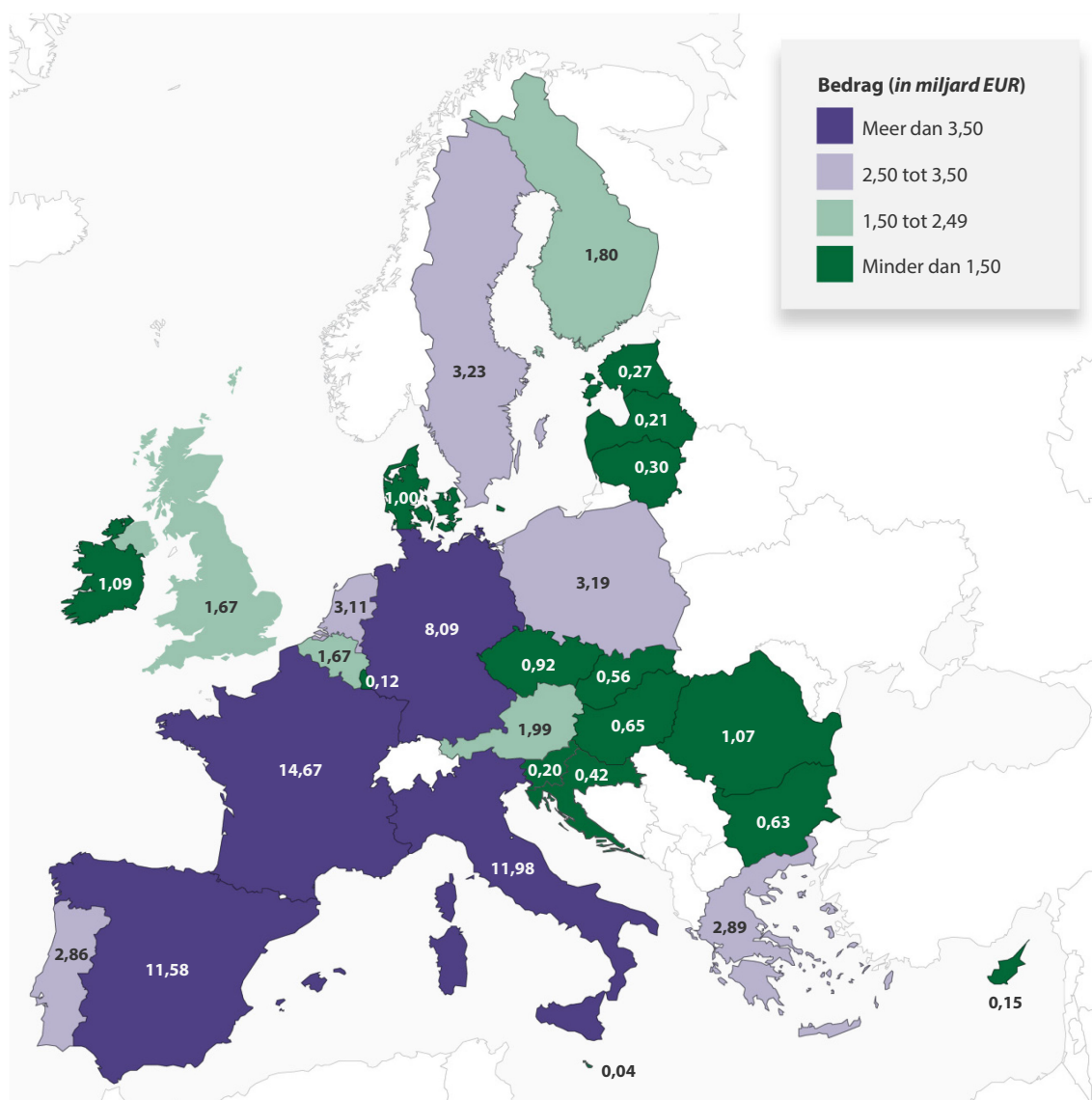
64 De EFSI-financiering bereikte alle EU-lidstaten. De drie belangrijkste ontvangende landen voor het IIW (Spanje, Frankrijk en Italië) waren samen echter goed voor 30 miljard EUR aan EFSI-steun, wat 49 % uitmaakte van het totale aantal ondertekende IIW-verrichtingen eind 2022 (zie [bijlage VI](#)). Volgens de Commissie was deze concentratie van steun in drie landen, vier procentpunten boven de indicatieve limiet, toe te schrijven aan de marktgestuurde aard van het EFSI, aangezien het niet met quota per land werkt²⁸.

65 In [figuur 6](#) wordt de EFSI-steun (totaal van IIW en SMEW) per EU-lidstaat weergegeven, zoals gerapporteerd aan het einde van 2022.

---

²⁸ Commissie en EIB, [Response to ECA Audit Recommendation 5: Improving the geographical spread of EFSI supported investment](#), 2019.

Figuur 6 — Totale ondertekende EFSI-bedragen per EU-lidstaat, vanaf eind 2022

Bron: ERK, op basis van gegevens in het operationele verslag over het EFSI voor eind 2022.

66 Wat de sectorale dekking betreft, heeft het bestuur aan het einde van de investeringsperiode een indicatieve concentratielimiet van 30 % in het IIW vastgesteld²⁹. Deze limiet had betrekking op ondertekende leningen en investeringsbedragen in een van de sectoren genoemd in artikel 9, lid 2, van de [EFSI-verordening](#). Voor het SMEW werden geen streefdoelen of limieten voor sectorale dekking vastgelegd, zelfs geen indicatieve.

²⁹ EFSI Strategic Orientation — Review of January 2019, blz. 13-15.

67 Volgens de informatie in het operationele verslag voor het einde van 2022 (zie [bijlage IV](#)) had de hoogste sectorale concentratie (23 %) in het IIW betrekking op EFSI-steun voor de ontwikkeling van de energiesector. In het SMEW had de hoogste sectorale concentratie (63 %) betrekking op investeringen in onderzoek en innovatie. Het EIF bracht geen verslag uit over SMEW-investeringen in vijf van de negen doelsectoren, namelijk energie, vervoer, milieu, minder ontwikkelde regio's en bio-economie.

68 Voor de monitoringindicator KMI 7 inzake het volgen van de bijdrage van het EFSI aan klimaatactie werd een streefdoel van 40 % vastgelegd voor het IIW (zie [bijlage III](#)). In overeenstemming met de EFSI-verordening had de informatie in het kader van tracering van klimaatuitgaven echter geen betrekking op SMEW-gerelateerde investeringen³⁰. Deze vertegenwoordigden eind 2022 31 % van de EFSI-portefeuille. Op dat moment was het totale aantal ondertekende contracten voor EFSI-financiering ter ondersteuning van klimaatactie goed voor 20,8 miljard EUR in het kader van het IIW. Het aandeel van de EFSI-financiering in het kader van het IIW waarbij projectonderdelen werden ondersteund die bijdroegen aan klimaatactie, vertegenwoordigde 43 % van het totale ondertekende bedrag van de EFSI-financiering aan het IIW, exclusief de EFSI-financiering aan het IIW voor kmo's en kleine midcap-bedrijven.

Er ontbraken streefwaarden voor de bijdrage van het EFSI aan werkgelegenheid en duurzame groei

69 In de EFSI-verordening³¹ is bepaald dat de door het EFSI gesteunde projecten moeten beogen werkgelegenheid en duurzame groei te creëren. De EIB-groep maakte gebruik van het econometrische model [RHOMOLO-EIB](#) om de door het EFSI gecreëerde banen en groei jaarlijks te ramen. Volgens de EIB wijzen deze ramingen erop dat investeringen in het kader van het EFSI tegen 2022 het bbp met 1,9 % zullen doen toenemen en 1,8 miljoen banen zullen scheppen in vergelijking met het basisscenario³².

---

³⁰ Speciaal verslag 22/2021, paragraaf 64.

³¹ Artikel 5, lid 1, van [Verordening \(EU\) 2015/1017](#).

³² EIB, [EFSI and its legacy](#).

70 Daarnaast bracht de EIB-groep elke zes maanden verslag uit aan de Commissie over monitoringindicator KMI 4 inzake de “impact op de werkgelegenheid”. Aangezien er voor deze indicator geen streefwaarde was vastgelegd, was er geen basis om te beoordelen in hoeverre de gerapporteerde banen voldeden aan de verwachtingen voor het EFSI (zie [bijlage III](#)).

71 Het regelgevingskader van het EFSI-programma voorzag niet in regels om de duurzaamheid te meten van de groei die als gevolg van het EFSI werd gecreëerd. Bovendien werd in de verslaglegging door de EIB-groep geen informatie verstrekt in dit verband. In de programmaverklaring van de operationele uitgaven voor 2023³³ werd beschreven hoe het EFSI heeft bijgedragen aan de verwezenlijking van tien duurzameontwikkelingsdoelstellingen. De documenten over de EU-begroting voor 2024 en 2025 en de verslagen van de Commissie over het EFSI bevatten echter geen informatie over de bijdrage van het EFSI aan de verwezenlijking van de duurzameontwikkelingsdoelstellingen.

Er werd niet uitgebreid genoeg verslag uitgebracht over de EFSI-steun aan derde landen

72 Eind 2022 gaf de EIB-groep aan dat 75 % van de ondertekende eigenvermogensinvesteringen van het SMEW tot de categorie “investeringen in meerdere landen” behoorde. Hoewel we erkennen dat deze categorie voor fondsbeheerders nuttig kan zijn om investeringsmogelijkheden in verschillende landen na te streven, worden er geen gedetailleerde gegevens verstrekt over de geografische spreiding van de door het EFSI ondersteunde investeringen, bijvoorbeeld het aandeel van betrokken derde landen.

73 Overeenkomstig de EFSI-verordening³⁴ zou de EU-garantie betrekking kunnen hebben op verrichtingen waarbij “entiteiten betrokken zijn die gelegen of gevestigd zijn in een of meer lidstaten en die [...] zich uitstrekken tot een of meer derde landen”, bijvoorbeeld verrichtingen in het kader van [Strategic partners](#). Krachtens de EFSI-overeenkomst was het niet toegestaan investeringen te doen in derde landen die meer dan 50 % van elk SMEW-eigenvermogensproduct uitmaakten. Eind 2022 was 16 % (2,5 miljard EUR) van de 15,7 miljard EUR aan SMEW-

---

³³ 2023 Draft general budget of the European Union — Working Document Part I, blz. 110-112.

³⁴ Artikel 8, alinea 1, punt b), van [Verordening \(EU\) 2015/1017](#).

eigenvermogensinvesteringen voor eindontvangers naar derde landen gegaan (zie [bijlage VII](#)).

74 Eigenvermogensinvesteringen die met EFSI-steun plaatsvonden in derde landen waren niet opgenomen in de berekening van de door het EFSI gemobiliseerde investeringen. Bovendien was het gebruik van de EU-garantie voor eindontvangers buiten de EU in overeenstemming met de EFSI-verordening. Wij zijn echter van mening dat de mededeling van informatie over deze categorie van door het EFSI ondersteunde investeringen aan de EU-begrotingsautoriteit onvoldoende gedetailleerd was. In de verslaglegging en evaluaties van het EFSI werd geen informatie verstrekt over de omvang van deze eigenvermogensinvesteringen of over de mate waarin deze investeringen bijdroegen aan het dichten van de financieringskloof in de EU.

Er zijn geen specifieke indicatoren vastgesteld voor de overdracht van voordelen van het EFSI naar de eindontvangers

75 In het voorstel voor de EFSI-verordening gaf de Commissie aan dat “kmo’s belangrijke begunstigden [zullen] vormen van de steun”³⁵. De eindontvangers van het EFSI zouden op verschillende manieren van dit programma profiteren, onder andere doordat:

- zij aanvullende financiering ontvangen, die zonder het EFSI niet beschikbaar was;
- zij minder onderpand hoeven te geven;
- de looptijd van de financiering beter is afgestemd op hun behoeften, en
- de financieringskosten (rentetarieven en/of vergoedingen) lager zijn.

76 De overdracht van voordelen naar de eindontvangers werd beoordeeld onder KPI 1 als de “toegevoegde waarde” van de EFSI-bijdrage aan een verrichting. De EIB-groep was noch uit hoofde van de EFSI-verordening, noch uit hoofde van de EFSI-overeenkomst verplicht verslag uit te brengen over de aan de eindontvangers overgedragen voordelen. Als gevolg hiervan hebben de EIB-groep en de Commissie geen gegevens of statistieken verzameld voor schuldproducten van het EFSI met betrekking tot het verlaagde rentetarief of een van de andere bovengenoemde voordelen. Voor de overdracht van voordelen moest geen specifieke beoordeling of evaluatie worden uitgevoerd. Daardoor konden we niet nagaan in hoeverre de

---

³⁵ Voorstel voor een EFSI-verordening, [COM\(2015\) 10 final](#), Toelichting, blz. 2.

voordelen van het EFSI werden gedeeld tussen financiële intermediairs en eindontvangers.

77 In de antwoorden op onze controlevragenlijsten verklaarde de overgrote meerderheid (95 %) van de financiële intermediairs van het SMEW dat het EFSI hen in staat had gesteld klanten betere voorwaarden te bieden in vergelijking met de financiering die beschikbaar was zonder EFSI-steun. Twee financiële intermediairs verstrekten ons gegevens waaruit bleek welke voorwaarden zij hadden geboden aan eindontvangers van leningen met EFSI-garantie ten opzichte van hun gebruikelijke kredietportefeuilles. Een van deze voorbeelden wordt weergegeven in [bijlage VIII](#).

De complexe gegevens en verslaglegging over het EFSI werden niet grondig genoeg gecontroleerd

De gegevens met betrekking tot het EFSI werden bijgehouden in gefragmenteerde en onvolledige datasets

78 Overeenkomstig artikel 24, lid 1, van de EFSI-overeenkomst houdt de EIB in haar databank afzonderlijke dossiers bij over verrichtingen met EFSI-garantie, overeenkomstig haar beleidslijnen en procedures waarin deze duidelijk en transparant zijn omschreven. De EIB deelde ons mee dat de gegevens met betrekking tot het EFSI niet afzonderlijk werden bijgehouden, maar integraal deel uitmaakten van de dossiers met betrekking tot alle EIB-verrichtingen die werden bewaard in verschillende elektronische systemen met een specifieke markering om ze te identificeren. Naar aanleiding van ons verzoek om een document met informatie (metagegevens) over alle gegevensvelden met betrekking tot het EFSI, deelde de EIB ons mee dat een dergelijk document niet voorhanden was.

79 Nadat de EIB ongeveer vijfhonderd titels van EFSI-dossiers had vastgesteld, selecteerden we er 187 met betrekking tot verrichtingen en de eindontvangers ervan. De meeste verstrekte gegevens waren onvolledig wat de vaststelling van de eindontvangers van het IIW betreft. Er ontbraken duizenden waarden, in verschillende gevallen zeer belangrijke waarden, zoals de namen van eindontvangers, adressen, aantal werknemers of bedragen van EFSI-steun.

De operationele verslagen over het EFSI zijn niet grondig genoeg gecontroleerd door de Commissie

80 Op grond van de EFSI-verordening³⁶ moest de EIB-groep regelmatig verslag uitbrengen aan de Commissie over alle EFSI-verrichtingen (met inbegrip van de verrichtingen die door de eigen middelen van de EIB werden gedekt, zie *kader 3*), dus niet alleen over de verrichtingen die door de EU-garantie werden gedekt. De operationele verslagen over het SMEW bevatten alleen informatie over verrichtingen met risicokapitaal op geaggregeerd niveau van de EIB. Bovendien werd er geen uitsplitsing van individuele transacties gemaakt, in tegenstelling tot de EFSI-verrichtingen die onder de EU-garantie vielen. In de praktijk betekende deze manier van verslaglegging over het risicokapitaal van de EIB dat niet kon worden nagegaan of de KPI's en KMI's voor het hele EFSI-programma correct waren berekend.

Kader 3

Risicokapitaal van de EIB

Het risicokapitaalinstrument — waarmee EIB-middelen ter beschikking worden gesteld van het EIF — is het grootste eigenvermogensinstrument van het EIF.

De EIB-bijdrage van 7,5 miljard EUR aan het EFSI werd gekanaliseerd via het IIW met cofinanciering van 3,5 miljard EUR en via het SMEW met cofinanciering van 4 miljard EUR in de vorm van risicokapitaalinvesteringen in eigen vermogen. Deze bedragen werden gefinancierd met eigen middelen van de EIB en hiervoor werd geen beroep gedaan op de begrotingsgarantie van de EU.

De SMEW-verrichtingen met risicokapitaal van 4 miljard EUR werden beschouwd als onderdeel van de EFSI-verrichtingen en droegen bij aan het streefdoel van 500 miljard EUR aan gemobiliseerde investeringen.

81 We hebben de twee door DG ECFIN ingevulde controlelijsten geanalyseerd die betrekking hadden op de controle van de informatie in het operationele verslag over het EFSI voor 2022. Ze hadden betrekking op de KPI's en KMI's van het EFSI en op de gerapporteerde statistische gegevens voor het IIW. In geen van beide controlelijsten werden de door DG ECFIN uitgevoerde controles of de resultaten ervan beschreven.

³⁶ Artikel 16 van [Verordening \(EU\) 2015/1017](#).

82 Na onze gedetailleerde analyse van het operationele verslag over het SMEW voor het einde van 2022 stelden we onregelmatigheden vast in twintig van de 146 tabellen. In elf tabellen werden onjuiste bedragen opgegeven en in de andere negen stelden we vast dat er gegevens ontbraken (lege cellen) of als niet beschikbaar waren aangemerkt. Ongeacht de individuele impact ervan, ondermijnen deze onregelmatigheden de betrouwbaarheid van de verslaglegging en wordt hierdoor de kwaliteit van de onderliggende gegevens in twijfel getrokken.

Verklaringen over de impact van het EFSI op de begroting waren niet gebaseerd op de impact gedurende de hele levensduur ervan

83 In de externe [Study supporting the ex-post Evaluation of the EFSI](#) van oktober 2022 en het bijbehorende [werkdocument van de diensten van de Commissie](#) wordt gemeld dat de impact van het EFSI naar verwachting op zijn minst begrotingsneutraal zal zijn. Er wordt verwacht dat er aan het einde mogelijk zelfs een positief overschot zal zijn, aangezien i) het niveau van de daadwerkelijk geleden verliezen lager is dan verwacht, en ii) de vergoeding van het door de EU-garantie genomen risico inkomsten heeft gegenereerd.

84 Tijdens onze controle deelde de Commissie ons mee dat de verklaring in de studie over het begrotingsneutrale karakter van het EFSI alleen was gebaseerd op het daadwerkelijke niveau van de beroepen op de garantie in het kader van het EFSI en de inkomsten aan het einde van 2021, maar dat er geen raming was gemaakt van de impact van het EFSI op de begroting gedurende de gehele levensduur ervan. De auteurs van de studie bevestigden dat er geen onderliggende analyse was die de verklaring over de begrotingsneutrale impact van het EFSI kon ondersteunen.

Conclusies en aanbevelingen

85 In het algemeen concluderen we dat het Europees Fonds voor strategische investeringen (EFSI) aanzienlijk heeft bijgedragen aan het dichten van de investeringskloof. Het programma had zijn streefdoel om uiterlijk eind 2022 500 miljard EUR aan extra investeringen te mobiliseren, echter niet volledig gehaald.

86 We ramen dat de 503 miljard EUR die voor dit streefdoel was opgegeven 131 miljard EUR te hoog was ingeschat. Deze overschatting is het gevolg van de tekortkomingen die we hebben vastgesteld in het ontwerp en bij de toepassing van de multiplicatormethodologie. Een deel van het multiplicatoreffect was gebaseerd op financiering die niet was uitbetaald aan de eindontvangers, investeringen die via andere EU-instrumenten waren gemobiliseerd werden ten onrechte toegeschreven aan het EFSI, geannuleerde investeringen werden niet in mindering gebracht op de totale gemobiliseerde investeringen, en de afsluitdata voor de verslaglegging waren niet geharmoniseerd (paragrafen [24-38](#)).

Aanbeveling 1 — Verbeter de transparantie van de verslaglegging over het EFSI

Om de transparantie van de verslaglegging over het EFSI te verbeteren, zou de Commissie gebruik moeten maken van reeds beschikbare informatie en de belanghebbenden op de hoogte moeten brengen van het bedrag aan financiering dat is ondertekend maar dat de eindontvangers nog niet heeft bereikt.

Streefdatum voor de uitvoering: 2025

Aanbeveling 2 — Verbeter de methodologie voor het ramen van de door EU-garanties gemobiliseerde investeringen

---

Voor InvestEU — wat delen b) en c) betreft, en onverminderd de besluiten van de medewetgevers — moet de Commissie voor toekomstige EU-programma's waarbij gebruik wordt gemaakt van EU-begrotingsgaranties:

- a) verslag uitbrengen over de gemobiliseerde investeringen op basis van de door de EU ondersteunde financiering die is ondertekend en uitbetaald aan eindontvangers;
- b) investeringen die worden gemobiliseerd door een ander EU-instrument dat geen deel uitmaakt van het gerapporteerde programma, niet aan dat programma toeschrijven, zelfs niet als beide in een financieel product worden gecombineerd;
- c) een methode vaststellen voor het ramen van de verwachte gemobiliseerde investering als de financierings- of investeringsverrichting gedeeltelijk wordt geannuleerd.

Streefdatum voor de uitvoering: b) en c) InvestEU: 2026; toekomstige EU-programma's: zodra deze zijn opgezet en deze aanbeveling van toepassing wordt

87 Volgens financiële intermediairs heeft de EFSI-steun gezorgd voor hogere investeringsvolumes, bijkomende investeerders aangetrokken en de diversificatie van eigenvermogensfondsen verbeterd. De financiële intermediairs die met het Europees Investeringsfonds samenwerken aan door het EFSI ondersteunde eigenvermogensprojecten, hechtten veel belang aan dit partnerschap, omdat het hun operationele capaciteiten en kennisoverdracht verbeterde (paragrafen [39-43](#)).

88 De additionaliteit van de door het EFSI gemobiliseerde investeringen werd onvoldoende aangetoond. De verantwoording ervoor was voornamelijk gebaseerd op de steun die werd verleend voor de “speciale activiteiten” van de Europese Investeringsbank. Deze hebben een hoger risicoprofiel dan de portefeuille investeringen die door haar gewone verrichtingen worden gefinancierd. We hebben ook geen streefdoelen of indicatoren aangetroffen die andere additionaliteitskenmerken meten. Bovendien heeft de Commissie door een gebrek aan relevante gegevens geen beoordeling achteraf uitgevoerd om na te gaan of de overheidsmiddelen daadwerkelijk een stimulans vormden voor extra investeringen. De Commissie heeft met name niet het oorzakelijk verband beoordeeld tussen het EFSI en de investeringen die zijn gemobiliseerd om de investeringskloof te dichten. Bovendien heeft zij het door het EFSI veroorzaakte verdringingseffect niet gecontroleerd, zoals aanbevolen in de evaluaties van het programma (paragrafen [44-55](#)).

Aanbeveling 3 — Ontwikkel een methodologie voor een analyse achteraf van de additionaliteit

---

Onverminderd de besluiten van de medewetgevers moet de Commissie voor toekomstige EU-programma's waarbij EU-begrotingsgaranties worden gebruikt, een methodologie ontwikkelen om een beoordeling achteraf te maken van de additionaliteit van de investeringen die zijn gemobiliseerd om de investeringskloof te dichten.

Streefdatum voor de uitvoering: zodra een programma is opgezet en deze aanbeveling van toepassing wordt

89 We hebben vastgesteld dat de monitoring van het EFSI voldeed aan de belangrijkste vereisten. De Commissie heeft de voorzieningen en financiële stromen van het EFSI gemonitord en heeft hierover adequaat verslag uitgebracht in de voor het publiek beschikbare begrotingsdocumenten. De Commissie heeft ook de rekeningen en financiële verslagen van het EFSI op passende wijze gemonitord. De monitoringactiviteiten van de EIB-groep waren in overeenstemming met de EFSI-overeenkomst, die voorschrijft dat deze worden uitgevoerd in overeenstemming met de beleidslijnen en procedures van de Europese Investeringsbank en het Europees Investeringsfonds (paragrafen [56-60](#)).

90 Het EFSI voldeed in grote lijnen aan de indicatieve limieten inzake geografische en sectorale concentratie en behaalde het streefdoel inzake klimaatactie. Er ontbraken echter streefwaarden voor de bijdrage van het EFSI aan de werkgelegenheid en de duurzame groei werd niet gemonitord. Het regelgevingskader bevatte geen regels over de manier waarop de duurzaamheid moest worden beoordeeld en de verslaglegging in dit verband was zeer beperkt (paragrafen [61-71](#)).

91 De EIB-groep gaf aan dat 75 % van de ondertekende eigenvermogensinvesteringen op het gebied van EFSI-steun voor kmo's tot de categorie "investeringen in meerdere landen" behoorde, waardoor de transparantie beperkt was. Eind 2022 was 2,5 miljard EUR van de door het EFSI ondersteunde eigenvermogensfinanciering voor kmo's naar eindontvangers van het EFSI in derde landen gegaan. Het gebruik van de EU-garantie voor eindontvangers buiten de EU was in overeenstemming met de EFSI-verordening en de EFSI-overeenkomst. In de gepubliceerde verslagen en evaluaties van het EFSI werd echter geen informatie verstrekt over de omvang van deze eigenvermogensinvesteringen (paragrafen [72-74](#)).

Aanbeveling 4 – Verbeter de verslaglegging over eigenvermogensinvesteringen buiten de EU

Voor InvestEU en, onverminderd de besluiten van de medewetgevers, voor toekomstige EU-programma's waarbij eigenvermogensinvesteringen worden gegarandeerd, moeten de Commissie en de uitvoerende partners relevante informatie verstrekken aan de begrotingsautoriteit over de lijst van landen alsook het totale bedrag dat wordt verleend aan eindontvangers buiten de EU.

Streefdatum voor de uitvoering: InvestEU: 2025; toekomstige EU-programma's: zodra deze zijn opgezet en deze aanbeveling van toepassing wordt

92 De EIB-groep was noch uit hoofde van de EFSI-verordening, noch uit hoofde van de EFSI-overeenkomst verplicht verslag uit te brengen over de aan de eindontvangers overgedragen voordelen van het EFSI. Bijgevolg hebben de EIB-groep en de Commissie geen gegevens of statistieken verzameld over de verlaagde rentetarieven of een van de andere voordelen van de EFSI-steun. Voor de overdracht van voordelen moest geen specifieke beoordeling of evaluatie worden uitgevoerd. Daardoor konden we niet beoordelen in hoeverre de voordelen van het EFSI werden gedeeld tussen financiële intermediairs en eindontvangers (paragrafen [75-77](#)).

Aanbeveling 5 — Breng verslag uit over de overdracht van voordelen van EU-begrotingsgaranties

---

Onverminderd de besluiten van de medewetgevers moet de Commissie voor toekomstige EU-programma's waarbij EU-begrotingsgaranties worden gebruikt, zorgen voor de verzameling van kwantificeerbare gegevens op basis van een representatieve steekproef, die een evaluatie mogelijk maken van de omvang van en het soort voordelen die financiële intermediairs in het kader van schuldproducten overdragen aan eindontvangers van EU-begrotingsgaranties.

Streefdatum voor de uitvoering: tijdens de tussentijdse evaluatie

93 Wij hebben vastgesteld dat de EIB gegevens met betrekking tot het EFSI heeft bijgehouden in gefragmenteerde datasets zonder metadatadocument. De meeste gegevens die we ontvingen, waren onvolledig of onduidelijk wat de namen van de eindontvangers, adressen, het aantal werknemers of de bedragen van EFSI-steun betreft. De controle door de Commissie van de operationele verslagen over het EFSI had alleen betrekking op het “venster infrastructuur en innovatie”. Wij zijn van mening dat de Commissie deze verslagen niet grondig genoeg heeft gecontroleerd, aangezien we in verschillende tabellen onregelmatigheden, onjuiste bedragen en ontbrekende gegevens aantreffen die de Commissie niet waren opgevallen. Bovendien vond de verslaglegging over het risicokapitaal van de EIB plaats op geaggregeerd niveau, zodat we niet konden controleren of de belangrijkste prestatie-indicatoren en de belangrijkste monitoringindicatoren voor het gehele EFSI-programma juist waren berekend. Daarnaast was er onvoldoende bewijs voorhanden om de verklaringen te staven dat het EFSI naar verwachting een begrotingsneutraal effect of een positief overschot zou hebben (paragrafen [78-84](#)).

Aanbeveling 6 — Voer een grondigere controle uit van de verslaglegging over het EFSI

De Commissie moet de bestaande controleprocedures met betrekking tot de verslaglegging over het EFSI verbeteren om de consistentie, nauwkeurigheid en volledigheid van de aan belanghebbenden gepresenteerde gegevens te vergroten.

Streefdatum voor de uitvoering: 2025

Dit verslag werd door kamer V onder leiding van de heer Jan Gregor, lid van de Rekenkamer, vastgesteld te Luxemburg op haar vergadering van 11 februari 2025.

Voor de Rekenkamer

Tony Murphy
President

Bijlagen

Bijlage I — EFSI-producten die onder de EU-garantie vallen

Naam van het product	Beschrijving	Datum van opname in de EFSI-overeenkomst	Maximale garantie ondertekend met tegenpartij	Structuur voor risicodeling
Tegenpartij	Europese Investeringsbank (EIB)			
Schuldportefeuille van het IIW — standaard, gecombineerd met de D1-portefeuille in het kader van InvestEU	Producten en tegenpartijen zijn onder meer directe leningen aan de overheidssector, directe leningen aan bedrijven en projectfinanciering, leningen via intermediairs, kredietverbetering voor projectfinanciering, risicodeling (gedeeltelijke delegatie/losgekoppeld), hybride schuld voor geregeerde nutsbedrijven. De EU dekt 100 % van de eersteverliestranche (first loss piece — FLP), terwijl de EIB de restrisicotranche (residual risk tranche — RRT) voor haar rekening neemt.	Juli 2015	13,24 miljard EUR	FLP — 100 % (EU-garantie)
Schuldportefeuille van het IIW — hybride, gecombineerd met de D2-portefeuille in het kader van InvestEU	Producten en tegenpartijen zijn onder meer risicodeling (volledige delegatie), schuldfondsen en gestructureerde producten (door activa gedekte effecten/leningssubstituten/kredietverbeteringen). De EU dekt 100 % van de FLP, terwijl de EIB de RRT voor haar rekening neemt.	Juli 2016	2 miljard EUR	FLP — 100 % (EU-garantie)

Naam van het product	Beschrijving	Datum van opname in de EFSI-overeenkomst	Maximale garantie ondertekend met tegenpartij	Structuur voor risicodeling
Eigenvermogensportefeuille van het IIW — standaard	Producten en tegenpartijen zijn onder andere infrastructuur- en klimaataandelenfondsen, directe aandelen, co-investering met eigenvermogensfondsen, schuldfondsen, captive fondsen en/of investeringsplatforms die niet gesponsord worden door nationale stimuleringsbanken (national promotional banks — NPB's). De EU en de EIB dekken (elk 50 %) pari passu (voor elke vastgelegde euro hebben de investeerders hetzelfde risico) verrichtingen van het type eigen vermogen die zijn opgenomen in de standaard eigenvermogensportefeuille van het IIW.	Juli 2015	3,5 miljard EUR	Pari passu — 50 % (EU-garantie) en 50 % (EIB)
Eigenvermogensportefeuille van het IIW — NPB's	Producten en tegenpartijen zijn onder meer captive fondsen en/of investeringsplatforms die door NPB's worden gedekt, aandelenrisicodeling met betrokkenheid van NPB's. De EU dekt 95 % van de FLP, terwijl de EIB 5 % van de FLP en de RRT voor haar rekening neemt.	Juli 2018	510 miljoen EUR	FLP — 95 % (EU-garantie) en 5 % (EIB)

Naam van het product	Doel van het product	Beschrijving	Begindatum EFSI-steun	Maximale garantie ondertekend met tegenpartij (na zesde wijziging van de EFSI-overeenkomst)	Eindontvangers
Tegenpartij	Europees Investeringsfonds (EIF)				
InnovFin — versterking Horizon 2020	<p>Schuldproduct</p> <p>Ter aanvulling van de InnovFin-garantiefaciliteit voor kmo's om onderzoeks- en innovatieprojecten te ondersteunen.</p>	<p>“Tweedeverliestranche” (second loss piece — SLP) van een onbeperkte garantieportefeuille ter ondersteuning van leningen die door financiële intermediairs aan kmo's en kleine midcaps worden verstrekt. De EU verstrekt de FLP in het kader van de InnovFin-garantiefaciliteit voor kmo's en verstrekt samen met het EFSI als SLP een achtergestelde tranche van 20 %. Het EIF neemt 80 % van de tranche voor niet-achtergestelde risico's voor zijn rekening.</p>	Juli 2016	1,4 miljard EUR	Op onderzoek gebaseerde ondernemingen, innovatieve kmo's en midcaps (ondernemingen met 500 tot 3 000 werknemers) die gevestigd en actief zijn in de EU en in de geassocieerde landen van Horizon 2020.

Naam van het product	Doel van het product	Beschrijving	Begindatum EFSI-steun	Maximale garantie ondertekend met tegenpartij (na zesde wijziging van de EFSI-overeenkomst)	Eindontvangers
Verbetering van de Cosme-leninggarantiefaciliteit	Schuldproduct Ter aanvulling van de Cosme-leninggarantiefaciliteit, om de omvang ervan te vergroten, zodat kmo's gemakkelijker toegang hebben tot financiering.	Het EFSI-product garandeert de SLP van kredietportefeuilles die door financiële intermediairs aan risicovollere kmo's worden verstrekt. Het Cosme-financieringsinstrument van de EU voorziet in de FLP.	Juli 2016	1 484 miljard EUR	Kmo's die in de EU gevestigd en actief zijn.
Verbetering van de EaSI-leninggarantiefaciliteit	Schuldproduct Ter aanvulling van de EaSI-leninggarantiefaciliteit.	Het EFSI-product garandeert de SLP van kredietportefeuilles die worden verstrekt door financiële intermediairs in de sociale en microfinancieringssector. De FLP-garantie wordt verstrekt door de EaSI-leninggarantiefaciliteit.	Juli 2016	300 miljoen EUR	Sociale ondernemingen en kwetsbare groepen zodat zij hun eigen (micro-)ondernemingen kunnen starten.

Naam van het product	Doel van het product	Beschrijving	Begindatum EFSI-steun	Maximale garantie ondertekend met tegenpartij (na zesde wijziging van de EFSI-overeenkomst)	Eindontvangers
Verbetering van de CCS-leninggarantiefaciliteit	<p>Schuldproduct</p> <p>Ter aanvulling van de CCS-leninggarantiefaciliteit, om de totale omvang ervan te vergroten en ondernemingen in de culturele en creatieve sectoren te helpen.</p>	<p>Het EFSI-product garandeert de SLP van kredietportefeuilles die worden verstrekt door financiële intermediairs in de culturele en creatieve sector. De FLP-garantie wordt verstrekt door de CCS-leninggarantiefaciliteit.</p>	November 2017	130 miljoen EUR	<p>Micro-ondernemingen en kmo's in de culturele en creatieve sectoren vinden moeilijk toegang tot financiering.</p>

Naam van het product	Doel van het product	Beschrijving	Begindatum EFSI-steun	Maximale garantie ondertekend met tegenpartij (na zesde wijziging van de EFSI-overeenkomst)	Eindontvangers
EFSI-combinatieproduct	<p>Schuldproduct</p> <p>Beperkte en onbeperkte portefeuillegarantie die de toegang tot financiering in de landbouwsector uitbreidt en vergemakkelijkt. Het product combineert middelen van het EFSI met middelen van de lidstaten uit structuurfondsen of investeringsfondsen en nationale of regionale middelen.</p>	<p>Andere bronnen dan het EFSI voorzien in de FLP en het EFSI voorziet in de SLP.</p>	<p>December 2018</p>	<p>86 miljoen EUR</p>	<p>Jonge landbouwers, upstreamproductieactiviteiten en de transitie naar biologische landbouw.</p>

Naam van het product	Doel van het product	Beschrijving	Begindatum EFSI-steun	Maximale garantie ondertekend met tegenpartij (na zesde wijziging van de EFSI-overeenkomst)	Eindontvangers
Vaardigheden- en onderwijsgarantie	<p>Schuldproduct</p> <p>Garantie of tegengarantie verleend aan private of publieke financiële intermediairs voor de financiering van de kenniseconomie, onderwijs, opleiding en de transformatie van vaardigheden.</p>	Het EFSI voorziet in de FLP en is de enige risiconemer.	Maart 2020	50 miljoen EUR	Personen (studenten en leerlingen) die verder willen studeren en hun vaardigheden willen verbeteren; Europese ondernemingen die bijdragen aan dergelijke vaardigheden en deze bevorderen; en Europese organisaties die actief zijn op het gebied van vaardigheden, opleiding en onderwijs of die projecten ontwikkelen op het gebied van onderwijs.
Product particulier krediet afgestemd op kmo's	<p>Eigenvermogensproduct</p> <p>Om het volume en de diversiteit van alternatieve schuldfinanciering voor Europese kmo's en kleine midcaps te vergroten.</p>	Dit product particulier krediet heeft de vorm van eigenvermogensinvesteringen in schuldfondsen. Het EFSI dekt de FLP (30 %) en het EIF de SLP (70 %) van de investeringen.	December 2018	250 miljoen EUR	Europese kmo's en kleine midcaps.

Naam van het product	Doel van het product	Beschrijving	Begindatum EFSI-steun	Maximale garantie ondertekend met tegenpartij (na zesde wijziging van de EFSI-overeenkomst)	Eindontvangers
Europese opschalingsactie voor risicokapitaal — Escalar	Eigenvermogensproduct Ter verbetering van de beschikbaarheid van financiering voor Europese scale-ups. Het is een flexibel eigenvermogensinstrument om de aantrekkelijkheid van de vermogensklasse te vergroten en particuliere geldstromen naar de vermogensklasse te kanaliseren.	Het wordt gefinancierd door het EFSI, dat alleen of met andere eigenvermogensfondsen investeert in een aandelencategorie die wordt gekenmerkt door een lager risico en een lager rendementsprofiel.	Maart 2020	300 miljoen EUR	Fondsen waarvan de investering is gericht op scale-ups. Zowel voor nieuwe eigenvermogensfondsen die een grotere kritische massa moeten bereiken om die ondernemingen bij hun toekomstige portefeuille te ondersteunen, als voor bestaande eigenvermogensfondsen die op zoek zijn naar aanvullend kapitaal om verder te investeren in scale-ups in hun bestaande portefeuille.

Naam van het product	Doel van het product	Beschrijving	Begindatum EFSI-steun	Maximale garantie ondertekend met tegenpartij (na zesde wijziging van de EFSI-overeenkomst)	Eindontvangers
Subvenster 1 van het eigenvermogensproduct van het SMEW	Eigenvermogensproduct Het product is erop gericht de financiering door financiële intermediairs aan kmo's, kleine midcaps, organisaties in de sociale sector en sociale ondernemingen in een groeifase te vergemakkelijken en uit te breiden.	Het risico wordt pari passu gedeeld, waarbij de EIB 95 % financiering verstrekt (met EFSI-garantie) en het EIF 5 % financiering voor eigen risico verstrekt.	Juli 2016	2,32 miljard EUR	Kmo's, kleine midcaps, organisaties in de sociale sector en sociale ondernemingen in een groeifase.

Naam van het product	Doel van het product	Beschrijving	Begindatum EFSI-steun	Maximale garantie ondertekend met tegenpartij (na zesde wijziging van de EFSI-overeenkomst)	Eindontvangers
Subvenster 2 van het eigenvermogensproduct van het SMEW	Eigenvermogensproduct Het product is erop gericht de financiering door financiële intermediairs aan kmo's, kleine midcaps, organisaties in de sociale sector en sociale ondernemingen in een vroege ontwikkelingsfase te vergemakkelijken en uit te breiden.	De EU dekt de "achtergestelde" tranche (een ongedekte schuld met een lagere terugbetalingsprioriteit dan andere schulden in geval van wanbetaling) via het eigenvermogensinstrument InnovFin, dat 45 % van de financiering verstrekt, terwijl het EFSI (26,5 % verstrekt door de EIB) en het EIF (28,5 %) de "niet-achtergestelde" tranche dekken.	Juli 2016	430 miljoen EUR	Kmo's, kleine midcaps, organisaties in de sociale sector en sociale ondernemingen in een vroege ontwikkelingsfase.

Bron: ERK, op basis van de EFSI-overeenkomst (bedragen zijn niet afgerond).

Bijlage II — Interne en externe multiplicatoren en gemobiliseerde investeringen gerapporteerd door de EIB-groep, per eind 2022

Naam van het product	Tegenpartij	Multiplicatoren			Gemobiliseerde investeringen (in miljard EUR)
		Intern (a)	Extern (b)	Totaal (a x b)	
IIW					
Schuldportefeuille van het IIW — standaard	EIB	4,00	2,97	11,86	144,1
Kaderleningen	EIB	4,00	2,39	9,57	
Garantie	EIB	4,00	4,97	19,86	
Investeringsleningen	EIB	4,00	2,87	11,47	
MBIL (multiple beneficiary intermediated loan — lening die via een intermediair loopt en meerdere begunstigden heeft)	EIB	4,00	3,67	14,66	
Schuldportefeuille van het IIW — hybride	EIB	3,00	7,38	22,15	47,1
Kaderleningen	EIB	3,00	4,77	14,30	
Garantie	EIB	3,00	7,17	21,51	
Investeringsleningen	EIB	3,00	11,81	35,44	
MBIL (lening die via een intermediair loopt en meerdere begunstigden heeft)	EIB	3,00	7,42	22,26	
Totaal schuldportefeuille van het IIW	EIB				191,2
Eigenvermogensportefeuille van het IIW — standaard	EIB	1,00	14,29	14,29	92,8
Eigenvermogensportefeuille van het IIW — NPB's	EIB	2,50	8,91	22,27	4,0
Totaal eigen vermogen van het IIW	EIB				96,8
Totaal EFSI in het kader van het IIW	EIB				288,0
SMEW					
Aanvulling Cosme-garantie	EIF	1,00	29,09	29,09	85,7
Aanvulling InnovFin-garantie	EIF	5,00	2,72	13,62	33,5
Aanvulling EaSI-garantie	EIF	1,00	12,87	12,87	4,2
Aanvulling CCS-garantie	EIF	1,00	11,57	11,57	3,1
EFSI-combinatieproduct van het SMEW	EIF	1,00	15,85	15,85	0,7
Vaardigheden en onderwijs van het SMEW	EIF	1,00	9,44	9,44	0,5
Totaal schuldportefeuille van het SMEW	EIF				127,7

Naam van het product	Tegenpartij	Multiplicatoren			Gemobiliseerde investeringen (in miljard EUR)
		Intern (a)	Extern (b)	Totaal (a x b)	
Eigenvermogensproduct van het SMEW subvenster 1	EIF	2,33	15,70	36,56	34,6
Eigenvermogensproduct van het SMEW subvenster 2	EIF	2,33	15,70	36,56	
Product particulier krediet van het SMEW subvenster 1	EIF	3,31	8,53	28,19	4,3
Product particulier krediet van het SMEW subvenster 2	EIF	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Escalar in het kader van het SMEW	EIF	1,28	8,66	11,06	1,6
Totaal eigenvermogensportefeuille van het SMEW	EIF				40,5
Totaal EFSI in het kader van het SMEW	EIF				168,2
Totaal EFSI in het kader van het IIW en het SMEW	EIB en EIF				456,1
Totale bijdrage aan risicokapitaal in het kader van het SMEW (EIB-mandaat)	EIB			13,37	46,8
Totaal EFSI	EIB en EIF	2,84	5,66	16,08	503,0

Bron: ERK, op basis van gegevens van de Europese Commissie.

Bijlage III — Lijst van prestatie- en monitoringindicatoren van het EFSI

Code	Beschrijvingen ¹⁾	Streefdoel/limiet	Resultaten tegen 2022 ²⁾	Resultaten tegen 2023 ³⁾
Gebruik van de EU-garantie en verwezenlijking van vastgestelde doelstellingen en criteria				
KPI 1	Toegevoegde waarde. Scores voor verrichtingen op basis van de door het EFSI-bestuur vastgestelde criteria . Geaggregeerde score, gerangschikt van 4 (onder) naar 1 (boven)	Geen streefdoel vastgesteld	1,36 (Hoog) Pijler 1 1,47 (Uitstekend) Pijler 2 1,71 (Significant) Pijler 3	1,37 (Hoog) Pijler 1 1,46 (Uitstekend) Pijler 2 1,71 (Significant) Pijler 3
KPI 2	Aandeel van verrichtingen als speciale activiteiten. SMEW-verrichtingen zijn volledig ingedeeld als “speciale activiteiten”.	Geen streefdoel vastgesteld	Volgens nummer: 97,39 % Volgens bedrag: 94,61 %	Volgens nummer: 97,41 % Volgens bedrag: 94,87 %
KMI 1	Geografische concentratie⁴⁾. Alleen vereist voor het IIW.	Het aandeel van investeringen < 45 % voor de drie grootste ontvangende lidstaten	IIW: 49,31 % SMEW + IIW: 43,59 %	IIW: 48,92 % SMEW + IIW: 42,92 %
KMI 2	Sectorale concentratie⁴⁾, zoals gedefinieerd in artikel 9, lid 2, van de EFSI-verordening. Alleen vereist voor het IIW.	Minder dan 30 % voor elke sector	IIW: 23,46 % SMEW + IIW: 34,31 %	IIW: 23,19 % SMEW + IIW: 34,03 %
Bijdrage in de vorm van directe macro-economische impact en de mobilisering van financiering				
KPI 3	Totaal (gemobiliseerde) investeringen	500 miljard EUR ⁵⁾	Bij goedkeuring: 525 miljard EUR Bij ondertekening: 503 miljard EUR	Bij goedkeuring: 515 miljard EUR Bij ondertekening: 495 miljard EUR
KPI 4	Totaal gemobiliseerde particuliere financiering	Geen streefdoel vastgesteld	362,6 miljard EUR	331,8 miljard EUR
KMI 3	Multiplicatoreffect	15 keer	16,08 keer	16,13 keer
KMI 4	Impact op de werkgelegenheid (ondersteunde banen)	Geen streefdoel vastgesteld	13 444 672	13 675 198
KMI 5	Aandeel van verrichtingen gefinancierd door NPB's⁴⁾	Geen streefdoel vastgesteld	Volgens nummer: 17,64 % Volgens bedrag: 20,45 %	Volgens nummer: 17,84 % Volgens bedrag: 20,11 %

Code	Beschrijvingen ¹⁾	Streefdoel/limiet	Resultaten tegen 2022 ²⁾	Resultaten tegen 2023 ³⁾
KMI 6	Aandeel van verrichtingen gefinancierd door ESI-fondsen en andere EU-instrumenten⁴⁾	Geen streefdoel vastgesteld	Volgens nummer: 4,05 % Volgens bedrag: 5,71 %	Volgens nummer: 4,05 % Volgens bedrag: 5,73 %
KMI 7	Klimaatactie Alleen het IIW: het aandeel EFSI-financiering in het kader van het IIW ter ondersteuning van projecten die bijdragen aan klimaatactie.	Meer dan 40 %	Volgens nummer: 59,51 % Volgens bedrag: 43,35 %	Volgens nummer: 59,39 % Volgens bedrag: 42,69 %

- 1) Voor een volledige beschrijving van de KPI's/KMI's wordt verwezen naar de [EFSI Key Performance and Key Monitoring Indicators Methodology](#).
- 2) Op basis van gegevens uit het geaggregeerde operationele verslag over het IIW en het SMEW van het EFSI voor 2022.
- 3) Op basis van gegevens uit het geaggregeerde operationele verslag over het IIW en het SMEW van het EFSI voor 2023.
- 4) Gegevens gebaseerd op ondertekende bedragen; de resterende KPI/KMI-gegevens zijn gebaseerd op ramingen vooraf zoals bij goedkeuring voor ondertekende verrichtingen. Die gegevens moeten worden bijgewerkt bij de voltooiing van het project.
- 5) Gekoppeld aan verrichtingen die zijn goedgekeurd en ondertekend binnen de investeringsperiode (eind 2020 voor goedkeuringen en eind 2022 voor ondertekeningen).

Bron: ERK, op basis van operationele verslagen over het EFSI voor eind 2022 en eind 2023.

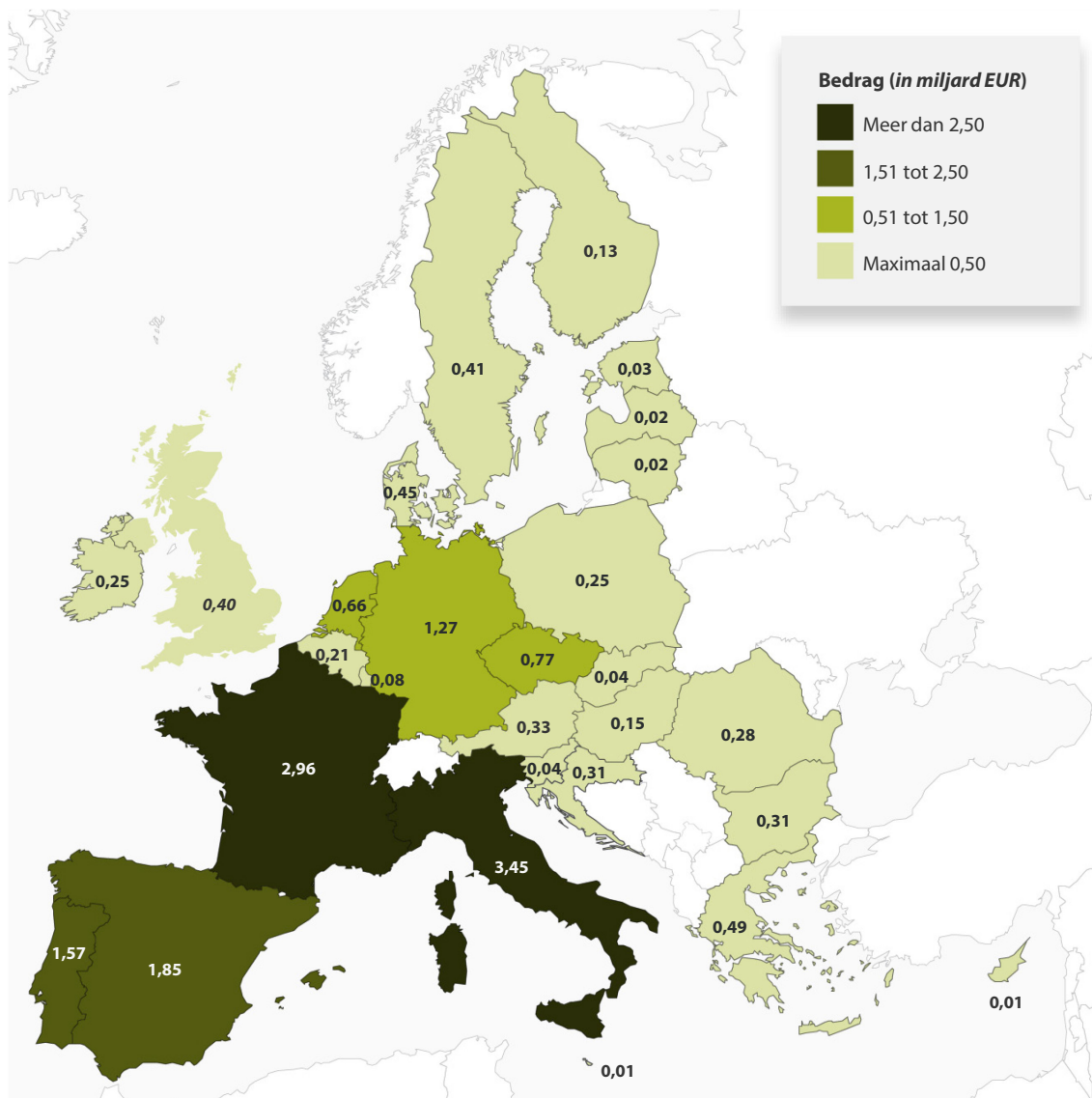
Bijlage IV — Spreiding van het EFSI over de sectoren waarop de EU-beleidsdoelstellingen zijn gericht

Sectoren waarop de EU-beleidsdoelstellingen zijn gericht	Ondertekend bedrag (in miljard EUR)	% van het totale ondertekende bedrag*	Ondertekend bedrag (in miljard EUR)	% van het totale ondertekende bedrag*	Ondertekend bedrag (in miljard EUR)	% van het totale ondertekende bedrag*
	EFSI-IIW		EFSI-SMEW		EFSI in totaal	
Onderzoek, ontwikkeling en innovatie	13,1	21,5 %	17,0	63,2 %	30,1	34,3 %
Ontwikkeling van de energiesector in overeenstemming met de prioriteiten van de energie-unie	14,3	23,5 %	-	-	14,3	16,3 %
Ontwikkeling van vervoersinfrastructuur en van materieel en innovatieve technologieën voor vervoer	9,7	16 %	-	-	9,7	11,1 %
Financiële steun via het EIF en de EIB aan entiteiten met maximaal 3 000 werknemers	10,8	17,8 %	2,4	8,9 %	13,2	15,1 %
Ontwikkeling en toepassing van informatie- en communicatietechnologieën	3,7	6,1 %	5,1	19 %	8,8	10 %
Milieu en hulpbronnenefficiëntie	4,7	7,7 %	-	-	4,7	5,3 %
Menselijk kapitaal, cultuur en gezondheid	2,8	4,6 %	2,4	8,9 %	5,2	5,9 %
Minder ontwikkelde regio's en overgangsregio's	0,5	0,8 %	-	-	0,5	0,6 %
Duurzame landbouw, bosbouw, visserij, aquacultuur en andere onderdelen van de ruimere bio-economie	1,2	2 %	-	-	1,2	1,4 %
Totalen	60,8	100 %	26,9	100 %	87,7	100 %

* Percentage berekend op basis van afgeronde bedragen in de tabel.

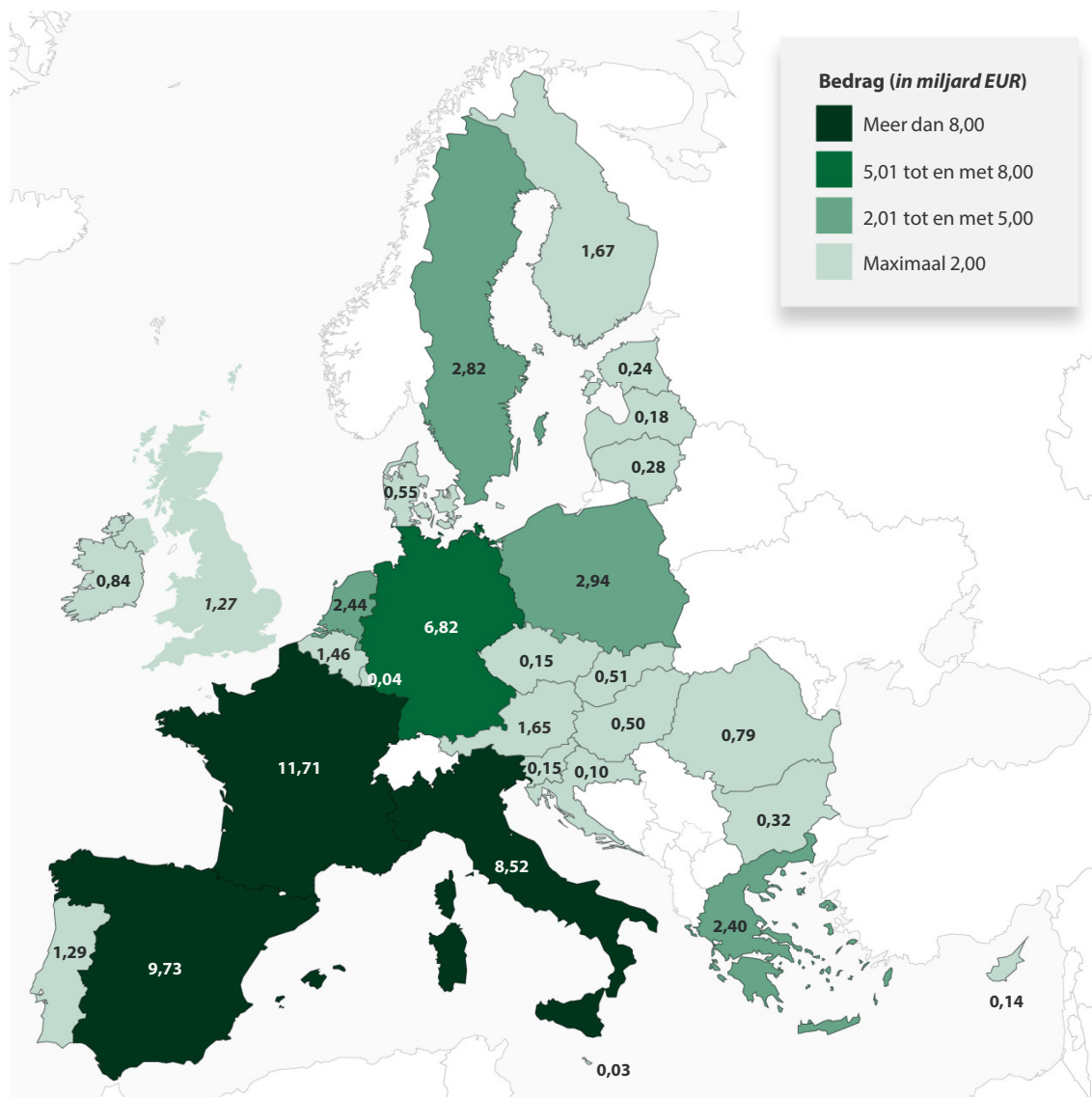
Bron: ERK, op basis van het operationele verslag over het EFSI voor eind 2022.

Bijlage V — Totale ondertekende SMEW-bedragen per EU-lidstaat, vanaf eind 2022

Bron: ERK, op basis van gegevens in het operationele verslag over het EFSI, vanaf eind 2022.

Bijlage VI — Totale ondertekende IIW-bedragen per EU-lidstaat, vanaf eind 2022

Bron: ERK, op basis van gegevens in het operationele verslag over het EFSI, vanaf eind 2022.

Bijlage VII — Eigenvermogensinvesteringen ondersteund door het SMEW van het EFSI op het niveau van de eindontvangers, vanaf 2022

Land	Bedrag (in miljoen EUR)	Percentage van het totaalbedrag	Aantal transacties	Percentage van het totale aantal transacties
Frankrijk	3 155	20,1 %	676	9,5 %
Italië	2 074	13,2 %	1 827	25,6 %
Duitsland	1 865	11,9 %	691	9,7 %
Spanje	1 478	9,4 %	898	12,6 %
Nederland	1 394	8,9 %	310	4,3 %
Verenigde Staten	1 187	7,6 %	337	4,7 %
VK na Brexit*	615	3,9 %	447	6,3 %
Zweden	546	3,5 %	125	1,7 %
Finland	469	3,0 %	856	12,0 %
Luxemburg	334	2,1 %	17	0,2 %
België	277	1,8 %	54	0,8 %
Zwitserland	260	1,7 %	46	0,6 %
Israël	216	1,4 %	98	1,4 %
Ierland	212	1,4 %	94	1,3 %
Portugal	208	1,3 %	47	0,7 %
VK vóór Brexit*	182	1,2 %	62	0,9 %
Polen	167	1,1 %	119	1,7 %
Noorwegen	167	1,1 %	30	0,4 %
Denemarken	147	0,9 %	46	0,6 %
Oostenrijk	128	0,8 %	40	0,6 %
Slovenië	123	0,8 %	149	2,1 %
Tsjechië	113	0,7 %	27	0,4 %
Kroatië	63	0,4 %	19	0,3 %
Estland	62	0,4 %	46	0,6 %
Singapore	38	0,2 %	12	0,2 %
Roemenië	35	0,2 %	11	0,2 %
Cyprus	34	0,2 %	6	0,1 %
Litouwen	26	0,2 %	6	0,1 %
Canada	20	0,1 %	5	0,1 %
Hongarije	20	0,1 %	10	0,1 %
Australië	19	0,1 %	3	Minder dan 0,1 %
Slowakije	11	0,1 %	3	Minder dan 0,1 %
Letland	9	0,1 %	4	0,1 %
IJsland	8	0,1 %	3	Minder dan 0,1 %
Hongkong	8	0,1 %	1	Minder dan 0,1 %
Griekenland	5	Minder dan 0,1 %	3	Minder dan 0,1 %
Bulgarije	5	Minder dan 0,1 %	7	0,1 %
Mexico	4	Minder dan 0,1 %	2	Minder dan 0,1 %
Turkije	4	Minder dan 0,1 %	4	0,1 %

Land	Bedrag (in miljoen EUR)	Percentage van het totaalbedrag	Aantal transacties	Percentage van het totale aantal transacties
Liechtenstein	1	Minder dan 0,1 %	1	Minder dan 0,1 %
Malta	0,3	Minder dan 0,1 %	1	Minder dan 0,1 %
Totaal	15 692	100 %	7 143	100 %
EU	13 144	83,8 %	6 154	86,2 %
Niet-EU + VK na Brexit	2 549	16,2 %	989	13,8 %

* Op basis van de ondertekeningsdata van de verrichtingen tussen het EIF en de financiële intermediairs.

Bron: ERK, op basis van het operationele verslag over het SMEW van het EFSI voor eind 2022.

Bijlage VIII — Voordelen van door het EFSI ondersteunde leningen ten opzichte van niet-EFSI-leningen

Uit gegevens verstrekt door een door ons ondervraagde financiële intermediair in Zuid-Europa, bleek dat door het EFSI gesteunde leningen in het kader van het InnovFin-programma gemiddeld gunstigere voorwaarden boden dan leningen in de gebruikelijke handelsportefeuille van de tussenpersoon voor innovatieve ondernemingen die geen EFSI-steun ontvingen. InnovFin-leningen bleken lagere rentetarieven, hogere leenbedragen en, in de meeste gevallen, langere looptijden te hebben, waardoor ze voordeliger waren voor kredietnemers.

Gemiddelde rentevoet van leningen in verschillende portefeuilles			
Segment*	InnovFin-portefeuille	Gebruikelijke handelsportefeuille	Verschil
Micro	3,98 %	5,14 %	– 1,16 %
Kmo's	4,44 %	4,79 %	– 0,35 %
Middelgroot	4,19 %	5,54 %	– 1,35 %

Gemiddelde looptijd leningen in verschillende portefeuilles (in maanden)			
Segment*	InnovFin-portefeuille	Gebruikelijke handelsportefeuille	Verschil
Micro	58	50	+ 8
Kmo's	56	51	+ 5
Middelgroot	50	58	– 8

Gemiddeld leenbedrag in verschillende portefeuilles (in duizend EUR)			
Segment*	InnovFin-portefeuille	Gebruikelijke handelsportefeuille	Verschil
Micro	110	67	43
Kmo's	209	129	80
Middelgroot	633	318	315

Bron: Analyse van de ERK, op basis van door de financiële intermediair verstrekte gegevens.

* Deze specifieke financiële intermediair maakte gebruik van de volgende criteria om de ontvangers van financiering in te delen:

- micro: ondernemingen met maximaal tien werknemers of 2 miljoen EUR aan inkomsten/activa;

- o kmo's: ondernemingen met tussen elf en vijftig werknemers of tussen 2 miljoen EUR en 10 miljoen EUR aan inkomsten/activa;
- o middelgroot: ondernemingen met meer dan vijftig werknemers of meer dan 10 miljoen EUR aan inkomsten/activa.

Afkortingen

CCS: culturele en creatieve sector

Cosme: EU-programma voor het concurrentievermogen van ondernemingen en kleine en middelgrote ondernemingen

DG ECFIN: directoraat-generaal Economische en Financiële Zaken

EaSI: EU-programma voor werkgelegenheid en sociale innovatie

EFSI: Europees Fonds voor strategische investeringen

EIB: Europese Investeringsbank

EIF: Europees Investeringsfonds

IIW: venster infrastructuur en innovatie (infrastructure and innovation window)

InnovFin: EU-financiering voor innovatieve ondernemingen

KMI: kernmonitoringindicator

Kmo's: kleine en middelgrote ondernemingen

KPI: kernprestatie-indicator

SMEW: kmo-venster (small and medium-sized enterprises window)

Verklarende woordenlijst

Achtergestelde schuld: lening of zekerheid die, in geval van wanbetaling, pas wordt terugbetaald uit de activa of inkomsten van een kredietnemer nadat leningen of zekerheden van hogere rang zijn terugbetaald.

Eigenvermogensproduct: investering in aandelenkapitaal van de onderneming.

Eindontvanger: in de context van het EFSI: persoon of entiteit die EFSI-financiering ontvangt, hetzij rechtstreeks via de EIB-groep, hetzij via een financiële intermediair.

EU-garantie: in de context van het EFSI: toezegging van de EU om door het EFSI ondersteunde financieringsverrichtingen uit de EU-begroting te financieren.

Kleine en middelgrote ondernemingen: omvanggerelateerde definitie van ondernemingen en andere organisaties op grond van het aantal personeelsleden en bepaalde financiële criteria. Kleine ondernemingen hebben minder dan vijftig personeelsleden in dienst en een omzet of een balanstotaal van maximaal 10 miljoen EUR. Middelgrote ondernemingen hebben minder dan 250 personeelsleden in dienst en een omzet van maximaal 50 miljoen EUR of een balanstotaal van maximaal 43 miljoen EUR.

Kleine midcap: onderneming met 250 tot 499 werknemers.

Onderpand: actief dat als garantie of zekerheid wordt genomen bij het verstrekken van een lening, om te worden behouden in geval van wanbetaling.

Transactie: in de context van het EFSI: door het EFSI gesteunde financiering op basis van een contract tussen een financiële intermediair en een eindontvanger.

Verdringing: economisch effect waarbij een stijging van de overheidsuitgaven leidt tot een daling van de particuliere investeringen.

Verrichting: in de context van het EFSI: door het EFSI gesteunde rechtstreekse financiering of financiering via intermediairs. Niet van toepassing op onderliggende projecten die worden ondersteund door financiering via intermediairs.

Antwoorden van de Commissie

<https://www.eca.europa.eu/nl/publications/sr-2025-07>

Tijdschema

<https://www.eca.europa.eu/nl/publications/sr-2025-07>

Controleteam

In de speciale verslagen van de ERK worden de resultaten van haar controles van EU-beleid en -programma's, of van beheerskwesaties met betrekking tot specifieke begrotingsterreinen uiteengezet. Bij haar selectie en opzet van deze controletaken zorgt de ERK ervoor dat deze een maximale impact hebben door rekening te houden met de risico's voor de doelmatigheid of de naleving, de omvang van de betrokken inkomsten of uitgaven, de verwachte ontwikkelingen alsook de politieke en publieke belangstelling.

Deze doelmatigheidscontrole werd verricht door controlekamer V — Financiering en administratie van de Unie, die onder leiding staat van ERK-lid Jan Gregor. De controle werd geleid door ERK-lid Lefteris Christoforou, ondersteund door Theodosis Tsiolas, kabinetschef, en Panagiota Liapi, kabinetsattaché; Alberto Gasperoni, hoofdmanager; Marco Fians, assistent van de directeur van Kamer V; Tomasz Plebanowicz, taakleider; Manuela Portale, Jorge Ramirez Puerto, Slobodan Dimitrovski, Stamatis Kalogirou en Lorenzo Pirelli, auditors. Jennifer Schofield verleende taalkundige ondersteuning. Lucie Peterková verleende grafische ondersteuning.

Van links naar rechts: Panagiota Liapi, Jorge Ramirez Puerto, Slobodan Dimitrovski, Alberto Gasperoni, Tomasz Plebanowicz, Lefteris Christoforou, Jennifer Schofield, Theodosis Tsiolas, Marco Fians, Manuela Portale.

COPYRIGHT

© Europese Unie, 2025

Het beleid van de Europese Rekenkamer (ERK) inzake hergebruik is uiteengezet in [Besluit nr. 6-2019 van de ERK](#) over het opendatabeleid en het hergebruik van documenten.

Tenzij anders aangegeven (bijv. in afzonderlijke auteursrechtelijke mededelingen), wordt voor inhoud van de ERK die eigendom is van de EU een licentie verleend in het kader van de [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)-licentie](#). Als algemene regel geldt daarom dat hergebruik is toegestaan mits de bron correct wordt vermeld en eventuele wijzigingen worden aangegeven. De hergebruiker van ERK-inhoud mag de oorspronkelijke betekenis of boodschap niet wijzigen. De ERK is niet aansprakelijk voor mogelijke gevolgen van hergebruik.

Aanvullende toestemming moet worden verkregen indien specifieke inhoud personen herkenbaar in beeld brengt, bijvoorbeeld op foto's van personeelsleden van de ERK, of werken van derden bevat.

Indien dergelijke toestemming wordt verkregen, wordt de bovengenoemde algemene toestemming opgeheven en zullen beperkingen van het gebruik daarin duidelijk worden aangegeven.

Wilt u inhoud gebruiken of reproduceren die geen eigendom van de EU is, dan dient u de auteursrechthebbende mogelijk rechtstreeks om toestemming te vragen.

Software of documenten waarop industriële-eigendomsrechten rusten, zoals octrooien, handelsmerken, geregistreerde ontwerpen, logo's en namen, zijn uitgesloten van het beleid van de ERK inzake hergebruik.

De groep institutionele websites van de Europese Unie met de domeinnaam "europa.eu" bevat links naar sites van derden. Aangezien de ERK geen controle heeft over deze sites, wordt u aangeraden kennis te nemen van hun privacy- en auteursrechtbeleid.

Gebruik van het ERK-logo

Het logo van de ERK mag niet worden gebruikt zonder voorafgaande toestemming van de ERK.

HTML	ISBN 978-92-849-4681-5	ISSN 1977-575X	doi:10.2865/2164582	QJ-01-25-015-NL-Q
PDF	ISBN 978-92-849-4682-2	ISSN 1977-575X	doi:10.2865/0516167	QJ-01-25-015-NL-N

CITEERWIJZE

Europese Rekenkamer, [Speciaal verslag 07/2025](#), “Het Europees Fonds voor strategische investeringen — Heeft aanzienlijk bijgedragen aan het dichteren van de investeringskloof, maar het streefdoel van 500 miljard EUR werd eind 2022 niet volledig gehaald in de reële economie”, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2025.

Het Europees Fonds voor strategische investeringen was in het leven geroepen om de investeringskloof in de EU te dichten door 500 miljard EUR aan extra investeringen te mobiliseren. Het ondersteunde schuld- en eigenvermogensinstrumenten met een EU-begrotingsgarantie of eigen middelen van de Europese Investeringsbank. Wij concluderen dat het programma aanzienlijk heeft bijgedragen aan het dichten van de investeringskloof en veel verschillende activiteiten heeft ondersteund, van microfinanciering tot grote infrastructuurinvesteringen. Het streefdoel om tegen eind 2022 500 miljard EUR in de reële economie te mobiliseren, werd echter niet volledig gehaald. We stelden vast dat de gemobiliseerde investeringen 26 % te hoog waren ingeschat en dat de additionaliteit ervan onvoldoende was aangetoond. Sommige belangrijke aspecten van het programma hadden geen streefdoelen of werden niet goed gemonitord en gerapporteerd. Wij doen diverse aanbevelingen om deze kwesties aan te pakken.

Speciaal verslag van de ERK, uitgebracht krachtens artikel 287, lid 4, tweede alinea, VWEU.

EUROPESE
REKENKAMER

Bureau voor publicaties
van de Europese Unie

EUROPESE REKENKAMER
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBURG

Tel. +352 4398-1

Inlichtingen: eca.europa.eu/nl/contact

Website: eca.europa.eu

X: @EUAuditors